

Sagsnr.
2017 - 5024

Doknr.
617696

Dato
30-10-2018

Kommenteret høringsnotat

over

Forslag til lov om Familieretshuset

og

Forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om Familieretshuset og skærpet fokus på beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven)

1. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 28. juni 2018 til den 24. august 2018 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

3F – Fagligt Fælles Forbund, Aalborg Universitet (Juridisk Institut), Aarhus Universitet (Juridisk Institut), AC-Børnehjælp, Adoption & Samfund, Adoptionsnævnet, Adoptionspolitisk Forum, Adoptionstrekanten, Advokatrådet, Akademikeme, Alternativet, Alzheimerforeningen, Amnesty International, Andelsboligforeningernes Fællesrepræsentation, Ankestyrelsen, ATP, Barnets Tarv Nu, Bedre Psykiatri – landsforeningen for pårørende, Biskopperne, Boligselskabernes Landsforening, BOSAM, BUPL, Byggesocietetet, Bygherreforeningen i Danmark, Byretterne, Børn og Familier, Børne- og Kulturchefforeningen, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Centralorganisationernes Fællesudvalg, Copenhagen Business School (Juridisk Institut), Danish International Adoption, Danmarks Lejerforeninger, Danmarks Lærerforening, Danmarks Provsteforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Byggeri, Dansk Erhverv, Dansk Fertilitetsselskab, Dansk Flygtningehjælp, Dansk Folkeparti, Dansk Handicap Forbund, Dansk Industri, Dansk Psykiatrisk Selskab, Dansk Psykolog Forening, Dansk Retspolitisk Forening, Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi, Dansk Selskab for Psykosocial Rehabilitering, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Advokater, Danske Arveretsadvokater, Danske Familieadvokater, Danske Handicaporganisationer, Danske Patienter, Danske Regioner, Dansk Sygeplejeråd, Danske Udlejere, Danske Ældreråd, Datatilsynet, Demenskoordinatorer i Danmark, Den Danske Dommerforening, Den Danske Præsteforening, Det Centrale Handicapråd, Det færøske sundheds- og indenrigsministerium, Det grønlandske Departement for Sociale Anliggender og Justitsvæsenet, Det Konservative Folkeparti, Det Kriminalpræventive Råd, Det Sociale Netværk, Digitaliseringsstyrelsen, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolenes Tjenestemandforening, Domstolsstyrelsen, DUKH, Enhedslisten, Fabu, FADD, FOA, Foreningen af Advokater og Advokatfuldmægtige, Foreningen af Hegnsyn i Danmark, Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, Foreningen for ledere af sundhedsordninger for børn og unge, Foreningen Mor, ForældreLANDSforeningen FBU, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd, Godfar, HK/kommunal, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Husleje- og Beboerklagenævnsforeningen, Institut for Menneskerettigheder, KFUM's sociale arbejde, KL, Kommunale Tjenestemænd og Overenskomstansatte, Koreaklubben, Kristelig Fagbevægelse, Kristendemokraterne, Kvinderådet, Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), Landbrug og Fødevarer, Landsforeningen, BoPaM, Landsforeningen Bæredygtigt Landbrug, Landsforeningen Børn og Samvær, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre

(LOKK), Landsforeningen af Menighedsråd, Landsforeningen af socialpædagoger, Landsforeningen af tidligere og nuværende psykiatribrugere, Landsforeningen for børn og forældre, Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner, Landsforeningen for ufrivilligt barnløse, Landsforeningen LEV, Lejernes Landsorganisation i Danmark, Liberal Alliance, Livsværk, LO, LOS – de private sociale tilbud, Lægeforeningen, Mandecentret, Mødrehjælpen, Nye Borgerlige, Plejefamiliernes landsforening, Politiforeningen, Procesbevillingsnævnet, Psykiatrifonden, Radikale Venstre, Red Barnet, Regionernes Lønnings- og Takstnævn, Retssikkerhedsfonden, Rigsombudsmanden i Grønland, Rigsombudsmanden på Færøerne, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Røde Kors, Rådet for Etniske Minoriteter, Rådet for Socialt Udsatte, SIND, Selveje Danmark, Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti, Socialpædagogernes Landsforbund, Socialstyrelsen, Socialt Lederforum, Socialtilsyn Hovedstaden, Socialtilsyn Midt, Socialtilsyn Nord, Socialtilsyn Syd, Socialtilsyn Øst, Statsforvaltningen, Stiftsøvrighederne, Sundheds- og Indenrigsministeriet på Færøerne, Syddansk Universitet (Juridisk Institut), TABUKA, Tænketanken Adoption, Udbetaling Danmark, Ungdommens Røde Kors, Ungdomsringen, Unicef Danmark, Venstre, Vestre Landsret, Ældre Sagen, Østre Landsret og 121 Adoption.

Børne- og Socialministeriet har modtaget hørings svar fra følgende:

Aalborg Universitet, Adoptionstrekanten, Advokatrådet, Ankestyrelsen, Barnets Tarv Nu, Biskopperne, BUPL, Børne- og Kulturchefforeningen, Børnerådet, Børns Vilkår, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Fertilitetsselskab, Dansk Handicap Forbund, Danske Handicaporganisationer, Dansk Psykolog Forening, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Ældreråd, Datatilsynet, Demenskoordinatorer i Danmark, Det grønlandske Departement for Sociale Anliggender og Justitsvæsenet, Det Kriminalpræventive Råd, FOA, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen, Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark, Foreningen Mor, ForældreLANDSforeningen FBU, Godfar, KL, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Landsforeningen Børn og Samvær, LO, LOS – de private sociale tilbud, Lægeforeningen, Mandecentret, Mødrehjælpen, Politiforbundet, Procesbevillingsnævnet, Red Barnet, Rigsombudsmanden i Grønland, Røde Kors, Rådet for Socialt Udsatte, Socialtilsyn Midt, Statsforvaltningen, Ældre Sagen, et fælles hørings svar fra Vestre Landsret og Østre Landsret, et fælles hørings svar fra Danske Advokater og Danske Familieadvokater, et fælles hørings svar fra byretterne, landsretterne, Den Danske Dommerforening, Domstolsstyrelsen, som Dommerfuldmægtigforeningen og HK Landsklubben Danske Domstole har tilsluttet sig (herefter benævnt domstole), og et fælles hørings svar fra Danske Advokater, Mediationsinstituttet og Mediator Advokater.

Børne- og Socialministeriet har desuden modtaget hørings svar fra følgende, som ikke er opført på høringslisten:

Ballerup Familiehus, Center for Familieudvikling, Danner, Foreningen af Danske Psykoterapeuter, Forhandlingsfællesskabet, Hvert 3. barn, Lighthouse Consult, Mai Heide Ottosen (seniorforsker hos VIVE), Maria Kammerer, Mediationsinstituttet, Mediator Advokater, Sofie Pihl, et fælles hørings svar fra Trolde – for psykisk voldsramte og Lokalgrupper for volds- og stalkingramte samt et hørings svar fra en anonym afsender.

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne hørings svar. I notatets afsnit 2 behandles hørings svar af betydning for begge lovforslag, i notatets afsnit 3 hørings svar vedrørende forslag til lov om Familieretshuset, i notatets afsnit 4 hørings svar vedrørende familieretten, i notatets afsnit 5 hørings svar vedrørende forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (følgelov-

forslaget), og i afsnit 6 behandles lovtekniske bemærkninger m.v. i høringsvarene.

Bemærkninger vedrørende retsplejelovgivningen er udarbejdet i samarbejde med Justitsministeriet.

Indholdsfortegnelse

2. Høringssvar	4
2.1. Generelle bemærkninger	4
2.1.1. Barnets bedste	5
2.1.2. Beskyttelse af parter, der har været udsat for vold	7
3. Høringssvar særligt vedrørende forslag til lov om Familieretshuset	8
3.1. Generelle bemærkninger	8
3.2. Screening, visitation og tre sagsbehandlingsspor	10
3.3. Børneenheden	14
3.4. Sagsbehandling i Familieretshuset	18
3.5. Rådgivning og konflikthåndtering	20
3.6. Komplekse forældreansvarssager, herunder samarbejdet mellem Familieretshuset og kommunerne	22
3.7. Virkningstidspunkt	26
3.8. Familieretshusets struktur og organisation	27
4. Høringssvar særligt vedrørende familieretten	28
4.1. Skellet mellem forvaltningens og domstolenes opgaver i det nye familieretlige system	28
4.2. Generelle bemærkninger	29
4.3. Inddragelse af barnet under sagsbehandlingen i familieretten	31
4.4. Den forenkledede familiesagsproces	32
4.5. Familierettens anvendelse af børnesagkyndige	34
4.6. Indbringelse af sager for familieretten	36
4.7. Appelbegrænsning	39
4.8. Fuldbyrkelse af forældreansvar	41
4.9. Bemærkninger til andre dele af retsplejen	45
5. Høringssvar særligt vedrørende forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (følgelovforslaget)	48
5.1. Delt bopæl	48
5.2. Refleksionsperioden	51
6. Lovtekniske bemærkninger m.v.	53

2. Hørings svar

Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Fertilitetsselskab, Danske Ældreråd, Demenskoordinatorer i Danmark, Det grønlandske Departement for Sociale Anliggender og Justitsvæsenet, FOA, Forhandlingsfællesskabet, Lægeforeningen, Politiforbundet, Rådet for Socialt Udsatte, Socialtilsyn Midt og Ældre Sagen har ingen bemærkninger til lovforslagene.

2.1. Generelle bemærkninger

Aalborg Universitet, BUPL, Børnerådet, Børns Vilkår, Center for Familieudvikling, Dansk Handicap Forbund, Dansk Psykolog Forening, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Handicaporganisationer, Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen, Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD), ForældreLANDSforeningen (FBU), KL, Landsforeningen Børn og Samvær, Litehouse Consult, LO, LOS – de private sociale tilbud, Mai Heide Ottosen (seniorforsker hos VIVE), Mandecentret, Mødrehjælpen, Red Barnet, Røde Kors samt Trolde – for psykisk voldsramte og Lokalgrupper for volds- og stalkingramte er positive over for lovforslagene.

BUPL, Dansk Psykolog Forening, Det Kriminalpræventive Råd, Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen, Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD), KL, LO, LOS – de private sociale tilbud og Red Barnet lægger særligt vægt, at der i lovforslagene er fokus på barnets bedste og barnets trivsel og udvikling.

Børnerådet, Center for Familieudvikling og Mødrehjælpen anfører, at det er afgørende, at der tilføres tilstrækkelige midler til det nye system.

Børnerådet og Børns Vilkår er overordnet positive over for det foreslåede enstrengede system, men udtrykker bekymring for, om det kan realiseres, når der fortsat er to enheder. **Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen** ser forslaget om et énstrengt system som et skridt i den rigtige retning, men havde foretrukket et rent snit, hvor Familieretshuset behandlede alle sager i 1. instans, og domstolene fungerede som klagemyndighed. Foreningen mener, at dette ville have været et enklere og hurtigere system, og udtrykker samtidig bekymring for, at myndighedsskiftet i de meget konfliktfyldte sager vil kunne medføre forøget sagsbehandlingstid og diskussioner vedrørende visitationen af sagerne.

Adoptionstrekanten, Barnets Tarv Nu, Foreningen af Danske Psykoterapeuter, Godfar og Hvert 3. barn er kritiske over for lovforslagene.

Dansk Handicap Forbund og Danske Handicaporganisationer udtrykker ønske om et større fokus på handicaprelaterede forhold.

Dansk Psykolog Forening finder, at det bør præciseres, hvad der menes med børne- og familiefaglige medarbejdere, og at det vil være et godt udgangspunkt, at de er autoriserede psykologer. Foreningen finder endvidere, at Familieretshuset bør have en børne- og familiefaglig ledelse.

Danske Advokater og Danske Familieadvokater finder, at lovforslagene indeholder flere tiltag og ændringer, som vil være fremskridt i behandlingen af familieretlige sager, men at de også på en række punkter vil medføre en svækkelse af svagere parter vilkår og muligheder for en retfærdig behandling. Der peges på risikoen for uens praksis og forlænget sagsbehandlingstid samt risikoen for fornyet sagsbehandling, når sagen overgår til behandling i familieretten.

Foreningen Far finder, at lovforslaget med den rette implementering kan være et vigtigt skridt i den rigtige retning, men at lovforslaget ikke kan stå alene. Foreningen finder, at fælles forældreskab, 7/7-ordninger, to bopæle og ligeværdig fordeling af barnets økonomi skal være grundlaget for den familieretlige lovgivning.

KL finder det positivt, at der er fokus på samarbejdet mellem det socialretlige og familieretlige system, og at det bliver muligt at udveksle relevante oplysninger. KL er dog ærgerlig over, at det primært er Familieretshuset, der kan indhente oplysninger.

Litehouse Consult påpeger, at der på en række punkter er behov for kvalitetssikring af de børnesagkyndiges arbejde.

Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK) udtrykker tilfredshed med, at lovforslaget udviser lydhørhed over for mange af de kritikpunkter, som LOKK har fremført i forhold til den gældende ordning, og over for kritikpunkterne fra GREVIO om manglende beskyttelse af voldsramte kvinder.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Til bemærkningerne fra Dansk Psykolog Forening kan oplyses, at det fremgår af temapapir 1 til aftalen om ét samlet familieretligt system af 27. marts 2018, at Familieretshusets personale vil have en tung vægtning af børne- og familie-faglige medarbejdere for at understøtte fokus på den konflikt-dæmpende tilgang og fokus på barnets trivsel. Familieretshuset vil udmønte dette bl.a. gennem rekruttering og tilrettelæggelse af arbejds-gange.

Børne- og Socialministeriet skal til KL's bemærkning om udveksling af oplysninger bemærke, at det findes hensigtsmæssigt, at kommunerne har samme muligheder for at indhente oplysninger fra Familieretshuset til behandling af en sag om støtte til barnet, som kommunen har for at indhente oplysninger fra andre myndigheder, herunder fra barnets skole og dagtilbud. Dette gennemføres ved den foreslåede ændring af § 49 a i serviceloven. Det vil derudover være muligt for kommunerne at indhente oplysninger hos Familieretshuset efter de almindelige regler i forvaltningsloven og databeskyttelseslovgivningen.

2.1.1. Barnets bedste

Børnerådet, Center for Familieudvikling, Foreningen Mor, Landsforeningen Børn og Samvær, Litehouse Consult, Mai Heide Ottosen (seniorforsker hos VIVE) og Mødrehjælpen er positive over for de foreslåede nye bestemmelser i forældreansvarsloven og Familieretshusloven, om at hensynet til barnet sættes over andre hensyn, og at afgørelser skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod bl.a. vold.

Børne- og Kulturchefforeningen finder ikke, at den familieretlige lovgivning skal beskytte barnet mod vold eller anden handling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder beskytte barnet mod at være vidne til vold, således som det fremgår af den foreslåede bestemmelse i § 1, stk. 2, i forslaget til Familieretshusloven.

Børnerådet bemærker, at barnets initiativret i sager efter forældreansvarsloven bør indebære en ret til at få ændret en samværsordning.

Foreningen Mor er bekymret for, om forpligtelsen til, at børn skal beskyttes mod at blive vidne til vold, vil medføre, at voldsramte kvinder straffes for at være volds ofre ved at blive frataget deres barn.

Litehouse Consult opfordrer til, at det bl.a. bliver lettere at ophæve den fælles forældremyndighed og træffe afgørelse om ophør af samvær.

Mandecentret finder, at det bør indskrives i forældreansvarsloven, at barnet har ret til kontakt med begge sine forældre.

Mødrehjælpen finder forslaget til en ny formålsparagraf i forældreansvarsloven særdeles positiv, men efterlyser oplysninger om, hvilken ændret praksis bestemmelsen vil føre til. Mødrehjælpen efterlyser endvidere en styrkelse af undersøgelsen af forældrekompetencen ikke kun i § 7-sagerne samt en beskrivelse af, hvordan barnets perspektiv undersøges og bliver aktivt styrende i sagen. Mødrehjælpen peger i den forbindelse på, at oprettelsen af Børneenheden er et klart skridt i den rigtige retning, men at der sideløbende skal ske en styrkelse af ressourcer og metoder.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at barnet med Børneenheden sikres sin egen indgang til et helle i systemet, hvor der allerede fra sagens start primært er fokus på barnet og barnets trivsel i processen. Etableringen af Børneenheden understøtter det grundlæggende princip om, at barnets perspektiv altid skal inddrages, og der sker en styrkelse af barnets stemme og barnets deltagelse i processen bl.a. gennem tilbud om en kontaktperson og ret til en bisidder og ved at sikre, at barnet oplyses om, hvilke rettigheder barnet har, og hvilke muligheder der er for at få hjælp og støtte i processen. Ministeriet kan herudover til Mødrehjælpens bemærkning om barnets perspektiv henvise til, at Familieretshuset skal arbejde udviklingsorienteret og løbende inddrage ny forskning. Dette kommer bl.a. til udtryk ved Familieretshusets rådgivende udvalg og ved, at Børneenhedens tilbud og tilbuddene om rådgivning og konflikthåndtering ikke er udtømmende oplyste i forslaget til Familieretsloven, men løbende kan udvikle sig i takt med ny viden og erfaringer.

Til bemærkningen fra Børne- og Kulturchefforeningen bemærkes, at det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at partierne ønsker at styrke det klare budskab om, at systemet først og fremmest har fokus på barnet. Det fremgår videre, at det bl.a. kommer til udtryk ved en ny formålsbestemmelse i forældreansvarsloven, der skal sikre, at barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse vægtes over andre hensyn. Den foreslåede formålsbestemmelse skal læses under hensyn til Familieretshusets kompetence til at træffe familieretlige afgørelser.

Til bemærkningen fra Børnerådet henvises til, at det fremgår af temapapir 7 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at barnets initiativret styrkes med etableringen af Børneenheden. Det fremgår videre, at dette sker ved, at et barn, der henvender sig til enheden og ønsker at udnytte sin initiativret, altid mødes med tilbud om rådgivning med en børnesagkyndig. Hertil kommer, at det med Familieretshusets øgede fokus på konflikthåndtering vil være relevant at etablere en opfølgende rådgivning med barnet og forældrene for at begrænse konfliktpotentialet og skærme børnene mod et egentligt sagsforløb. Da forældrene har ansvaret for barnets trivsel og for gennemførelsen af f.eks. en samværsordning under hensyn til barnets behov, men også til praktiske forhold, finder ministeriet ikke, at det er hensigtsmæssigt, at barnet tillægges en ret til at beslutte, at f.eks. en samværsordning skal ændres.

Ministeriet skal til bemærkningen fra Foreningen Mor vedrørende beskyttelsen af børn, der er vidne til vold, oplyse, at det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at hensynet til barnet er altafgørende ved oprettelsen af det nye system, og at dette hensyn sættes over andre hensyn. I vurderingen af barnets bedste indgår, at barnet ikke skal udsættes for det traume, det er at være vidne til vold. Dette betyder ikke, at en voldsramt forælder fratages sit barn, men at hensynet til at beskytte barnet mod at være vidne til vold indgår i den helhedsvurdering, der foretages, når der træffes en afgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær.

2.1.2. Beskyttelse af parter, der har været udsat for vold

Danner, Dansk Socialrådgiverforening, Foreningen Mor, Landsforeningen Børn og Samvær, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Litehouse Consult, Mai Heide Ottosen (seniorforsker hos VIVE) og Mødrehjælpen er positive over for den foreslåede bestemmelse om, at en part, der har været udsat for vold, ikke har pligt til at deltage i møder i Familieretshuset sammen med den part, der har udøvet volden. **Danner** er herunder tilfreds med, at den foreslåede bestemmelse også finder anvendelse i situationer, hvor der foreligger en mistanke om vold. **Dansk Socialrådgiverforening, Litehouse Consult og Mai Heide Ottosen (seniorforsker hos VIVE)** er tilfredse med, at der anvendes en bred forståelse af voldsbegrebet. **Landsforeningen Børn og Samvær** finder dog, at det bør præciseres, at der ikke er tale om et strafferetligt voldsbegreb.

Dansk Socialrådgiverforening er tilfreds med opmærksomheden på de særlige forhold, der gør sig gældende, når vold har været en faktor i samlivsbruddet. Foreningen opfordrer til, at krisecentererklæringer nævnes direkte i loven som en sagkyndig erklæring. Sidstnævnte bemærkes også af **Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK)**.

Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen finder, at retten til ikke at skulle møde i Familieretshuset sammen med en part, der har udsat én for vold, er meget bred og vidtgående, hvilket vanskeliggør rådgivning om aftaler og samarbejde om barnets trivsel. Foreningen peger på muligheden for i stedet at anvende videomøder og Skype.

Foreningen Mor finder, at der ikke bør kræves nogen forklaring på, hvorfor en part ikke vil møde samtidigt med modparten.

Mandecentret finder, at begrebet mistanke bør erstattes med påstand i den foreslåede bestemmelse om særskilte møder, da det ikke er så inkriminerende mod den anden part. Mandecentret finder, at Familieretshuset i øvrigt bør have mulighed for at indkalde til særskilte møder.

Mai Heide Ottosen (seniorforsker hos VIVE) finder det positivt, at der med lovforslagene sker en inkorporering af Istanbulkonventionens voldsdefinition og en ændret sagsbehandling, der anerkender, at voldsdynamikker er en problemstilling i nogle familieretlige sager. Hun efterlyser dog en konkretisering af, hvad vold vil have af betydning for afgørelsen af sagen og sagsbehandlingen.

Mødrehjælpen er positiv over for det tydelige fokus, der i lovforslagene lægges på voldsrelaterede problemstillinger i skilsmisseprocesserne. Organisationen lægger vægt på, at medarbejderne i Familieretshuset skal være klædt på til at opspore tegn på vold og kunne overveje behovet for særskilte møder, uanset at der ikke er anmodet herom.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet har på baggrund af bemærkningerne fra Landsforeningen Børn og Samværs og Mandecentrets bemærkninger vedrørende mistanke- og voldsbegrebet foretaget en præcisering af lovforslagets dele om beskyttelse af parter, der har været udsat for vold. Det drejer sig for det første om, at begrebet voldelig adfærd anvendes med henblik på at understrege, at en part ikke skal have været udsat for vold i strafferetlig forstand for at være omfattet af de foreslåede bestemmelser. Det er for det andet uddybet i bemærkningerne til lovforslaget, at begrebet voldelig adfærd skal fortolkes i overensstemmelse med konventionen af 11. maj 2011 til forebyggelse af vold og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Istanbul-konventionen) og således forstås som adfærd, der medfører, eller som sandsynligvis medfører, fysisk, seksuel, psykisk eller økonomisk overlast eller lidelse for offeret, herunder trusler om sådanne handlinger, tvang eller vilkårlig frihedsberøvelse.

Ministeriet skal til opfordringen fra Dansk Socialrådgiverforening og Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK) vedrørende krisecentererklæringer bemærke, at Familieretshuset vil være forpligtet til at oplyse sagen fuldt ud, inden Familieretshuset træffer afgørelse eller indbringer sagen for familieretten til afgørelse, herunder til at indhente de nødvendige oplysninger fra f.eks. et krisecenter. Dette vil blive uddybet i vejledningsmaterialet til loven.

Ministeriet skal til bemærkningerne fra Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen bemærke, at der er tale om en ret til ikke at skulle møde sammen med part, der har udvist voldelig adfærd, bl.a. fordi dette indebærer en risiko for retraumatisering. Familieretshuset vil kunne vejlede den voldsramte part om fordelene ved at møde sammen bl.a. med henblik på at opnå enighed mellem parterne til gavn for barnet. Familieretshuset vil i den forbindelse kunne tilbyde parten, at mødet kan afholdes ved brug af f.eks. videokonference. Dette skal dog ske under hensyn til risikoen for retraumatisering samt under overholdelse af databeskyttelseslovgivningen.

Ministeriet skal til bemærkningen fra Mandecentret om særskilt mødeafholdelse bemærke, at det fremgår af den foreslåede § 31 a i forældreansvarsloven, at Familieretshuset indkalder parterne til et møde i sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær, medmindre det er unødvendigt eller uhenigtsmæssigt at afholde et møde. Dette er en videreførelse af gældende ret. Mødet har bl.a. til formål at yde børnesagkyndig rådgivning og forsøge at få parterne til at opnå en fælles forståelse for barnets situation. Familieretshuset er stillet frit i forhold til, hvordan sagen behandles, herunder hvorvidt eventuelle yderligere møder skal afholdes med begge parter sammen eller hver for sig.

Ministeriet skal til bemærkningen fra Mai Heide Ottosen om betydningen af vold for afgørelsen af sagen og sagsbehandlingen henvise til, at det fremgår af § 4 i forældreansvarsloven, at afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Voldelig adfærd og at være vidne til voldelig adfærd indgår i vurderingen af, hvad der er bedst for barnet. Dette understreges med den i følgeslættet foreslåede tilføjelse til § 4 i forældreansvarsloven, hvorefter Familieretshuset og familieretten skal have fokus på, at afgørelser efter forældreansvarsloven skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold eller anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder at beskytte barnet mod at være vidne til vold.

Til Foreningen Mors bemærkning om, at der ikke bør gives nogen forklaring på, hvorfor man ikke ønsker at mødes med modparten, skal ministeriet bemærke, at et møde mellem parterne, hvor de modtager børnesagkyndig rådgivning eller hjælp til konflikthåndtering, kan være afgørende for, at parterne opnår forståelse for deres barns behov. Mødet kan endvidere danne grundlag for, at forældrene finder en fælles løsning til barnets bedste eller kan acceptere og samarbejde om den afgørelse, der træffes i sagen. Det findes derfor som udgangspunkt væsentligt af hensyn til barnets bedste, at parterne mødes og modtager rådgivning og konflikthåndtering, medmindre den ene part har udsat den anden for voldelig adfærd.

3. Høringssvar særligt vedrørende forslag til lov om Familieretshuset

3.1. Generelle bemærkninger

Børns Vilkår og Mødrehjælpen ser positivt på, at Familieretshuset kan træffe visse familieretlige afgørelser. Begge organisationer så dog gerne en mere detaljeret beskrivelse af, hvad der menes med indgribende afgørelse, hvilket medfører, at familieretten har kompetencen. Tilsvarende bemærkes af **Aalborg Universitet**, der foreslår, at kriteriet ikke bør være, hvorvidt afgørelsen er indgribende, men hvorvidt det er til barnets bedste, at afgørelsen træffes af fami-

lieretten. Der kan herved også tages hensyn til barnets behov for, at der træffes en hurtig afgørelse i Familieretshuset.

Danske Advokater og Danske Familieadvokater finder det tvivlsomt, om en afgørelse truffet af Familieretshuset vil blive anerkendt i udlandet, da der ikke er tale om en dom.

Statsforvaltningen ønsker en præcisering af § 1 i forslaget til Familieretshusloven, således at det fremgår klart af bestemmelsen, at Familieretshuset skal yde støtte til børn, der er involverede i en familieretlig sag. Statsforvaltningen bemærker endvidere, at de principper, der tænkes anvendt i behandlingen af forældreansvarssager, er svært forenelige med sagsbehandlingen i andre typer af sager, herunder bidragssager, hvorfor det generelt bør præciseres, at sager på andre områder end forældreansvarsområdet som hovedregel vil blive behandlet på skriftligt grundlag, og at rådgivning og konflikthåndtering på disse områder alene er tilbud.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at partierne ønsker en klar domstolsinddragelse, da der er enighed om, at indgribende afgørelser skal træffes ved dom. Det fremgår videre, at de mest komplekse sager derfor afgøres ved dom i familieretten, der også behandler sager om fuldbyrdelse af afgørelser og aftaler om forældreansvar. Endelig behandles alle klager i domstolsystemet. Det fremgår af temapapir 3 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at hvis det ikke lykkes at forlige forældrene i det gule spor, træffes der en afgørelse i sagen. Afhængigt af sagens karakter og hvor indgribende en afgørelse, der er tale om, træffes afgørelsen enten af en specialiseret familieretsjurist i Familieretshuset eller ved en forenklet familiesagsproces i familieretten. Det fremgår videre, at afgørelser i sager, hvor en fleksibel og hurtig administrativ afgørelse vurderes mest hensigtsmæssig, træffes i Familieretshuset. Disse afgørelser vil efterfølgende kunne påklages til familieretten.

Ministeriet skal til bemærkningerne fra Aalborg Universitet og Børns Vilkår om indgribende samværsafgørelser henvise til, at det fremgår af temapapir 17 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at indgribende samværsafgørelser f.eks. kan være sager, hvor en deleordning ønskes ændret til en 9/5-ordning. Det kan også være sager, hvor ændringen i antallet af dage umiddelbart synes af mindre væsentlig karakter, men hvor det alligevel ud fra en skønsmæssig vurdering af den konkrete families forhold har en indgribende karakter, bl.a. under hensyn til konfliktens omfang. Det fremgår videre af temapapiret, at det vil være den børne- og familiefaglige medarbejder, der har kendskabet til familien, som ud fra et børnefagligt skøn vurderer, om den konkrete ændring i forhold til det konkrete barn og familien vil være en sådan indgribende beslutning. Der ses ikke at være behov for i lovforslaget at fastlægge nærmere, hvornår en samværsafgørelse er indgribende.

Ministeriet skal til bemærkningerne fra Danske Advokater og Danske Familieadvokater oplyse, at Danmark i vidt omfang deltager i det internationale samarbejde om familieret, der navnlig drejer sig om anerkendelse af familieretlige afgørelser fra andre lande. Efter dette konventionssamarbejde anerkendes administrative afgørelser som udgangspunkt på lige fod med retsafgørelser. I situationer, der ikke er omfattet af det internationale samarbejde, afhænger anerkendelse i udlandet af danske afgørelser af lovgivningen i det pågældende land. Der er således ingen sikkerhed for, at en dansk afgørelse vil blive anerkendt i et andet land, heller ikke selvom der er tale om en dom. Efter gældende ret træffes der en række administrative familieretlige afgørelser, som parter har behov for at få anerkendt i andre lande, f.eks. om skilsmisse, forældremyndighed og faderskab. Ministeriet, Ankestyrelsen og Statsforvaltningen har ikke kendskab til generelle problemer med at få anerkendt disse administrative afgørelser i andre lande.

Ministeriet har på baggrund af Statsforvaltningens bemærkninger om målgruppen for Familieretshusets støtte til børn ændret de foreslåede bestemmelser i §§ 1 og 15 i forslaget til Familieretshusloven, således at det fremgår eksplicit af bestemmelserne, at der er tale om støtte til børn, der er berørte af familieretlige problemstillinger.

Ministeriet skal til Statsforvaltningens bemærkninger om behandling af sager efter anden lovgivning end forældreansvarsloven bemærke, at det fremgår af bemærkningerne til forslaget til Familieretshusloven, at den overordnede målsætning om at møde familierne med en konflikt håndterende tilgang ikke kun bør gælde forældreansvarssager, idet rådgivnings- og konflikt håndteringstilbud også kan være relevante i andre sagstyper. Det fremgår dog videre, at kerneområdet for sådanne tilbud er forældreansvarssagerne.

3.2. Screening, visitation og tre sagsbehandlingsspor

Børnerådet, Børns Vilkår, Dansk Socialrådgiverforening, Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD), Foreningen Far, Landsforeningen Børn og Samvær og Mødrehjælpen er positive over for forslaget om, at familieretlige sager visiteres til behandling i et af tre sagsbehandlingsspor.

Advokatrådet udtrykker tvivl over for fordelingen af sager mellem de tre sagsbehandlingsspor. Som eksempel nævnes, at sager om ægtefællebidrag er § 5-sager, mens Advokatrådet finder, at de bør afgøres af en domstol. Advokatrådet bemærker endvidere, at det synes at være vanskeligt at flytte en § 6-sag over i familieretten. Advokatrådet finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at Familieretshuset skal oplyse § 6-sager i stedet for straks at indbringe sagen for familieretten. Advokatrådet peger bl.a. på, at sagen kan trække ud i Familieretshuset, og at Familieretshuset kan oplyse sagen ensidigt.

Danske Advokater og Danske Familieadvokater finder, at sager om ægtefællebidrag skal afgøres af familieretten. Danske Advokater og Danske Familieadvokater finder det vanskeligt at se, hvordan visitationsordningen kan fungere i praksis. Det findes bekymrende, at visitationen alene sker på baggrund af de oplysninger, parterne har givet i ansøgningsskemaet. De to advokatforeninger og Mandecentret foreslår, at Familieretshusets beslutning om visitation skal kunne indbringes for familieretten.

Advokatrådet, Danske Advokater og Danske Familieadvokater bemærker, at sager med internationale aspekter bør være § 7-sager.

Børne- og Kulturchefforeningen er betænkelig ved Familieretshusets brug af ressourcer på kategorisering af sager. For så vidt angår udvekslingen af oplysninger mellem Familieretshuset og kommunerne, er Børne- og Kulturchefforeningen betænkelig ved den i § 13, stk. 1, i udkastet til Familieretshuslovsforslaget foreslåede mulighed for, at Familieretshuset til brug for visitationen kan indhente oplysninger hos kommunen om iværksatte støtteforanstaltninger efter serviceloven og § 50-undersøgelser, da disse oplysninger er tiltænkt et andet formål. Foreningen gør endvidere opmærksom på, at den foreslåede bestemmelse i § 13, stk. 2, om videregivelse af oplysninger fra kommunen til Familieretshuset vil medføre ikke ubetydelig administration i kommunerne.

Børnerådet og Børns Vilkår peger på, at systemet skal være fleksibelt, så der hurtigt kan ske omvisitation, hvis familiens behov ændrer sig f.eks. på grund af vold. Børns Vilkår understreger betydningen af screeningsværktøjet og af at ikke kun vold, men også f.eks. misbrug og psykisk sygdom er risikofaktorer.

Børns Vilkår påpeger, at sagsinddelingen kan indebære en uheldig incitamentstruktur for parter, der ønsker behandling af deres sag i et bestemt spor, f.eks. fordi parten har advokatrepræsentation og derfor ønsker domstolsbe-

handling af sagen. Børns Vilkår bemærker i den forbindelse, at det er positivt, at anvendelse af advokat i mange tilfælde ikke er nødvendigt.

Danner opfordrer til, at sager, hvor der er mistanke om vold, af sikkerhedshensyn altid behandles som § 7-sager, og at visitationsmedarbejderne har viden om vold.

Dansk Socialrådgiverforening finder, at den hurtige og smidige visitationsproces uden partshøring og klageadgang kan give god mening af hensyn til børnene, forældrene og brugen af ressourcer, men at der skal gives en god orientering til familierne om visitationen. Dansk Socialrådgiverforening er endvidere positiv over for, at § 6-sager kan afsluttes i Familieretshuset.

Domstolene nævner en række kriterier, som de mener, bør medføre, at en sag visiteres til behandling som en § 7-sag. Det drejer sig bl.a. om vold, misbrug eller psykisk sygdom i familien. Domstolene peger endvidere på, at en sag, der indeholder vanskelige juridiske spørgsmål, bør visiteres til behandling som en § 7-sag. Domstolene bemærker endvidere, at lovforslagene ikke indeholder bestemmelser om, hvordan Familieretshuset skal samle behandlingen af familiens sager, inden sagerne indbringes for familieretten.

Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen peger på, at de forskellige regler om gebyrbetaling kan være en hindring for samlet og helhedsorienteret behandling af alle familiens sager.

Landsforeningen Børn og Samvær finder generelt tanken om at inddele sagerne i tre spor rigtig fornuftig, men udtrykker bekymring for, hvorvidt sagerne screenes korrekt, og at beslutningen om screening ikke kan indbringes for familieretten.

Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK) opfordrer til, at kvindekrisecentererklæringer kan indgå i screenings- og visitationsgrundlaget.

Statsforvaltningen bemærker, at der bør fastsættes en meget kort frist for kommunernes udlevering af oplysninger, som Familieretshuset anmoder om efter den foreslåede bestemmelse i § 13, stk. 1, i forslaget til Familieretshusloven.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet skal generelt vedrørende screening og visitation henvise til, at det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at familiernes henvendelse til Familieretshuset skal mødes med en indledende screening, så det sikres, at der tidligst muligt foreligger oplysninger om centrale faktorer, der har betydning for den efterfølgende (vurdering) visitation af, i hvilket af systemets tre spor sagen skal behandles. Det fremgår endvidere af temapapir 2 til aftalen, at den indledende digitale screening er et hjælperedskab, der sikrer en retningsgivende fordeling af sagerne. Visitationen foretages af medarbejdere med relevante kompetencer og med den nødvendige kontakt til parterne. Særligt i forhold til forældreansvarssager, der er screenet til gult spor, vil det være centralt i visitationsprocessen at anvende medarbejdere med børne- og familiefaglig erfaring eller særlig viden om konflikthåndtering for at muliggøre en efterprøvelse af, om en given sag i stedet bør visiteres til rødt spor.

Ministeriet skal endvidere generelt bemærke, at beslutning om visitation er en procesledende beslutning, som ikke fastsætter ret for parterne, men fastlægger, hvordan sagen skal behandles. Det findes ikke hensigtsmæssigt, at en sådan beslutning kan indbringes for familieretten til prøvelse, bl.a. fordi prøvelsen vil medføre, at realitetsbehandlingen af sagen bliver sat i stå, og sagsbehandlingstiden dermed forlænges for familien. Der findes ligeledes ikke at være retssikkerhedsmæssige hensyn, der tilsiger, at der bør etableres en prøvelsesadgang, da familieretten uanset visitationen af sagen vil kunne tage stilling til

afgørelsen i sagen enten direkte ved indbringelse af sagen til afgørelse eller ved indbringelse af Familieretshusets afgørelse til prøvelse.

Ministeriet kan til bemærkningerne fra Advokatrådet, Danske Advokater og Danske Familieadvokater oplyse, at sager om ægtefællebidrag ikke er § 5-sager, medmindre der er enighed mellem parterne om bidraget, og der således alene er tale om udstedelse af en bidragsresolution. Sager om ægtefællebidrag, hvor parterne ikke er enige, vil blive visiteret til behandling som § 6-sager. Såfremt sagen indeholder komplekse faktiske eller juridiske problemstillinger, vil afgørelsen blive truffet af familieretten. I øvrige sager træffes afgørelsen af Familieretshuset med mulighed for at indbringe Familieretshusets afgørelse for familieretten til prøvelse. For så vidt angår sager med internationale aspekter, finder ministeriet det ikke hensigtsmæssigt, at disse visiteres til behandling som § 7-sager, da dette sagsbehandlingsspor er tilrettelagt efter, at der er tale om komplekse forældreansvarssager. Sager, der indeholder komplekse internationale aspekter, vil derimod blive visiteret til behandling som § 6-sager, hvor familieretten træffer afgørelsen. Ministeriet skal i øvrigt til Advokatrådets bemærkning oplyse, at det fremgår af den foreslåede bestemmelse i § 27 i forslaget til Familieretshusloven i hvilke § 6-sager, familieretten træffer afgørelse. Det drejer sig om sager om forældremyndighed og barnets bopæl, sager om samvær, hvor afgørelsen vil være indgribende for barnet, og sager, der indeholder komplekse faktiske eller juridiske problemstillinger. I de øvrige § 6-sager, hvor Familieretshuset træffer afgørelse, kan afgørelsen indbringes for familieretten.

For så vidt angår Advokatrådets bemærkning om, at § 6-sager straks bør indbringes for familieretten, skal ministeriet bemærke, at det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at Familieretshuset skal møde parterne med en konflikt håndterende tilgang med den overordnede målsætning at styrke forældrenes samarbejde for at understøtte barnets trivsel. For så vidt angår sagsoplysningen, skal ministeriet bemærke, at Familieretshuset i behandlingen af alle sager skal følge forvaltningsloven og de almindelige forvaltningsretlige principper, herunder udøve saglig forvaltning i overensstemmelse med magtfordrejningsgrundsætningen. Med henblik på at sikre fremdriften i behandlingen af sagen foreslås der med § 14 i forslaget til Familieretshusloven fastsat en række procesledende frister for Familieretshuset, herunder at Familieretshuset skal indbringe sagen for familieretten eller træffe afgørelse i sagen, så snart det er konstateret, at sagen er oplyst, og at parterne ikke kan finde en løsning på deres uenighed.

Ministeriet har på baggrund af bemærkningen fra Børne- og Kulturchefforeningen om den i § 9 i forslaget til Familieretshusloven, der var § 13, stk. 1, i høringsudkastet, foreslåede mulighed for, at Familieretshuset kan indhente oplysninger hos kommunen til brug for visitationen, præciseret i bestemmelsen, at Familieretshuset i visitationsfasen kun kan indhente oplysninger fra kommunen om iværksat støtte og børnefaglige undersøgelser, når Familieretshuset er i tvivl om, hvorvidt der foreligger sådanne problemstillinger, at der er behov for det dybdegående og tværfaglige samarbejde, som kendetegner behandlingen af § 7-sager. Ministeriet skal i øvrigt bemærke, at hvis der indhentes sådanne oplysninger, vil de ikke alene danne grundlag for visitationen af sagen til behandling som en § 7-sag, men vil indgå i det samlede vidensgrundlag i Familieretshuset. Det findes grundet sagernes forskelligartede karakter ikke hensigtsmæssigt, at der fastsættes frister for kommunernes besvarelse af Familieretshusets henvendelse efter § 9.

Ministeriet har på baggrund af bemærkningen fra Børne- og Kulturchefforeningen ikke medtaget den i høringsudkastet foreslåede bestemmelse i § 13, stk. 2, i forslaget til Familieretshusloven, da det ikke var ministeriets intention, at bestemmelsen skulle medføre yderligere administration i kommunerne. Det var derimod intentionen at etablere en adgang for kommunerne til at videregive oplysninger til Familieretshuset, når kommunen i en konkret sag blev opmærk-

som på, at dette kunne være relevant. Det er ministeriets vurdering, at dette kan lade sig gøre efter de almindelige forvaltningsretlige regler og bestemmelserne i databeskyttelseslovgivningen.

Til bemærkningerne fra Børnerådet og Børns Vilkår kan ministeriet oplyse, at der med den foreslåede bestemmelse i § 4, stk. 1 og 2, i forslaget til Familieretshusloven er lagt vægt på, at familiens behov skal mødes under hele sagens behandling, og at der derfor skal ske visitation til behandling i et af de andre spor, hvis familiens behov ændrer sig under behandlingen af sagen. Den grundige visitation og løbende opfølgning på, om familiens behov ændrer sig under behandlingen af sagen, skal også beskytte imod, at en part forsøger at vælge, hvilket spor der er mest fordelagtigt for parten.

Ministeriet kan til bemærkningen fra Danner om sager, hvor der er mistanke om vold, henvise til temapapir 2 til aftalen om ét samlet familieretligt system, hvoraf fremgår, at § 7-sager er sager med et højt konfliktniveau og en eller flere risikofaktorer, der bl.a. kan være psykisk eller fysisk vold. Ministeriet har på baggrund af bemærkningen fra Danner og i overensstemmelse med aftalen om ét samlet familieretligt system præciseret, at de medarbejdere, der foretager visitationen, bl.a. skal have viden om voldsproblematikker.

Ministeriet kan til bemærkningen fra Dansk Socialrådgiverforening bekræfte, at familierne vil modtage en grundig orientering om visitationsprocessen og om, hvilket spor familiens sag er visiteret til, herunder hvad det betyder for den videre behandling af sagen og for familien.

Ministeriet skal til Danske Advokater og Danske Familieadvokaters bekymring vedrørende visitationsgrundlaget bemærke, at det fremgår af temapapir 2 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at der udvikles et nyt screeningsværktøj, der skal være et hjælperedskab i visitationen. Hvis den børne- og familiefaglige medarbejder, der visiterer sager, er i tvivl om, hvorvidt en sag bør visiteres til behandling som en § 6-sag eller en § 7-sag, vil medarbejderen have mulighed for at indhente visse oplysninger hos kommunen om barnet efter den foreslåede bestemmelse i § 9 i forslaget til Familieretshusloven.

Ministeriet skal til domstolenes forslag til kriterier for visitation af en sag til behandling som en § 7-sag bemærke, at de af domstolene foreslåede kriterier, for så vidt angår forekomsten af risikofaktorer og intensiteten af forældrenes konflikt, er i overensstemmelse med aftalen om ét samlet familieretligt system. Der er på baggrund af domstolenes bemærkninger foretaget en præcisering af bemærkningerne til § 7 i forslaget til Familieretshusloven. For så vidt angår forslaget om, at juridisk komplicerede sager skal visiteres til behandling som § 7-sag, skal ministeriet bemærke, at den særlige tværfaglige og dybdegående behandling af § 7-sager er målrettet forældreansvarssager. Det sikres derimod ved § 27, stk. 2, nr. 1, i forslaget til Familieretshusloven, at andre sager, der indeholder komplekse faktiske eller juridiske problemstillinger, indbringes for familieretten til afgørelse.

Ministeriet skal til domstolenes bemærkning om samling af sager vedrørende samme familie henvise til, at det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at der skal findes samlede løsninger for familierne. Dette er bl.a. afspejlet i bemærkningerne til den foreslåede § 4 om visitation i forslaget til Familieretshusloven. Det fremgår heraf, at hvis Familieretshuset modtager mere end én sag fra de samme parter, skal de enkelte sager som udgangspunkt visiteres til samlet behandling på baggrund af en samlet vurdering af sagerne. Såfremt én af sagerne er en sag efter forældreansvarsloven, der visiteres til behandling som en § 7-sag, skal alle sagerne i udgangspunktet visiteres til samlet behandling som en § 7-sag. Det fremgår endvidere af bemærkningerne til lovforslaget, at hvis en familie har en sag under behandling, og samme familie under sagens behandling starter en ny sag, skal sidstnævnte som udgangspunkt visiteres til behandling sammen med den førstnævnte sag. Det grundlæggende

princip om samlede løsninger for familierne er endvidere afspejlet i bestemmelserne om indbringelse af sager for familieretten. Det fremgår således bl.a. af § 27, stk. 2, nr. 3, i forslaget til Familieretshusloven, at en § 6-sag indbringes for familieretten til afgørelse, uanset at familieretten normalt ikke ville skulle træffe afgørelse i sagen, hvis sagen behandles sammen med en § 6-sag, hvor familieretten træffer afgørelsen.

Ministeriet skal til Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningens bemærkning vedrørende gebyrregler bemærke, at der på det familieretlige område kun i begrænset omfang er fastsat krav om betaling af gebyr for behandling af sager. Det drejer sig om ansøgning om ændring af navn, om ændring af børnebidrag samt om separation, skilsmisse og vilkårsforhandling. Ministeriet bemærker samtidigt, at det ikke er en forudsætning for en samlet behandling af en families sager, at ansøgningerne er indgivet på samme tid, eller at behandlingen af dem er påbegyndt på samme tidspunkt. Det er derfor ministeriets opfattelse, at gebyrreglerne ikke er til hinder for, at der kan findes samlede og helhedsorienterede løsninger for den enkelte familie.

Ministeriet kan til bemærkningen fra Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK) om kvindekrisecentererklæringer oplyse, at sådanne erklæringer kan indgå i det vidensgrundlag, som den børne- og familiefaglige medarbejder anvender ved visitationen af sagen til et af de tre spor, men også kan indgå på et senere tidspunkt i sagens behandling.

3.3. Børneenheden

Aalborg Universitet, Børnerådet, Børns Vilkår, Dansk Psykolog Forening, Dansk Socialrådgiverforening, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK) og Mai Heide Ottosen (seniorforsker hos VIVE) er positive over for etableringen af en Børneenhed.

Børnerådet bemærker, at det er afgørende, at en børnesamtale kan finde sted over flere gange. Det er endvidere vigtigt at prioritere, at barnet orienteres løbende om sagen.

Børnerådet, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK) og Mødrehjælpen bemærker, at oplysningsarbejde er væsentligt, således at alle børn i brudte familier modtager information om Børneenhedens tilbud. **Mødrehjælpen** lægger vægt på, at alle børn, hvis forældre har en § 5-sag, modtager letforståelig information om Børneenhedens tilbud. **LOKK** lægger også vægt på oplysning til fagpersoner om Børneenhedens tilbud.

Børns Vilkår og Mai Heide Ottosen (seniorforsker hos VIVE) efterlyser et større fokus på de små børn, der ikke har en alder, hvor de kan inddrages direkte, og opfordrer til, at Børneenheden opbygger børnefaglige kompetencer om små børns udviklingsbehov og sundhed.

Dansk Psykolog Forening finder, at forældrenes rolle bør præciseres, således at det står klart, at barnet ikke har ansvar for konflikten og løsningen. Det foreslås i den forbindelse, at forældrene kan vejledes før og efter børnesamtalen, og at der kan etableres børnegrupper, forældregrupper og forældresamtaler.

Dansk Socialrådgiverforening og Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK) understreger, at det er afgørende, at der tilføres tilstrækkelige ressourcer til Børneenheden, og at enheden har de nødvendige børnefaglige kompetencer. **Dansk Socialrådgiverforening** bemærker endvidere, at det er væsentligt, at Børneenheden ikke afkobles fra arbejdet med forældrene.

Hvert 3. barn opfordrer til, at Børneenheden kan tilbyde børnepsykologiske forløb for børn, der vælger en velfungerende forælder fra. Det findes ikke at være tilstrækkeligt, at der afholdes børnesamtaler.

KL anbefaler, at Børneenheden giver kommunen besked om, hvilken støtte Børneenheden yder til barnet.

KL undrer sig over, at Børneenheden ikke må videregive oplysninger, som barnet er fremkommet med i forbindelse med at have modtaget støtte i Børneenheden, til brug for Familieretshusets sagsbehandling, medmindre barnet har givet samtykke hertil. Dette finder også **ForældreLANDSforeningen (FBU)** uhensigtsmæssigt. **Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD) og Børne- og Kulturchefforeningen** bemærker, at bestemmelsen ikke må fravige underretningspligten efter serviceloven.

Mødrehjælpen er positiv over for, at Børneenheden skal tage sig af henvendelser fra børn, om deres initiativret. Mødrehjælpen finder dog, at forældre ikke skal kunne afvise at tage en sag op, hvis det viser sig, at barnet mistrives i den nuværende ordning.

3.3.1. Kontaktperson

Børnerådet, Børns Vilkår, Danske Advokater og Danske Familieadvokater er positive over for den foreslåede kontaktpersonordning.

Til forslaget om kontaktpersoner bemærker **BUPL**, at det i mange tilfælde vil være oplagt at ansætte en pædagog fra kommunen til at varetage opgaven som kontaktperson.

Børnerådet håber, at Børneenheden særligt vil kunne tage sig af barnet i forbindelse med sagens oplysning i familieretten.

Børne- og Kulturchefforeningen og **KL** bemærker, at der skal tages højde for, at barnet allerede kan have en støtte- og kontaktperson efter serviceloven.

Dansk Psykolog Forening finder ikke, at barnets kontaktperson bør afholde samtaler med barnet til brug for oplysningen af sagen, da der ikke bør ske en sammenblanding af rådgivnings- og myndighedsrollen.

Danske Advokater og **Danske Familieadvokater** finder, at der bør tages stilling til, hvordan det undgås, at en kontaktperson er forudindtaget over for den ene part i en sag.

3.3.2. Bisidder

Til forslaget om barnets ret til en bisidder bemærker **Børns Vilkår**, at det er afgørende, at barnet har ret til at lade sig bisidde i Familieretshuset på samme måde og under samme begrænsninger, som følger af lov om social service, og uden samtykke fra bopælsforælderen. **Litehouse Consult** bemærker tilsvarende, at det er uklart, hvornår barnet har ret til en bisidder, og om det kræver forældrens samtykke.

Børns Vilkår finder det uhensigtsmæssigt, at Børneenheden ikke skal oplyse barnet om retten til en bisidder, hvis barnet har en kontaktperson. Endelig finder **Børns Vilkår**, at Familieretshusets afgørelser vedrørende en bisidder skal kunne indbringes for familieretten.

Statsforvaltningen stiller spørgsmål om, hvorvidt en kontaktperson også kan være bisidder for et barn.

3.3.3. Børnegrupper

Til forslaget om børnegrupper bemærker **Børne- og Kulturchefforeningen**, at det ikke er en entydig god ide at tilbyde børn deltagelse i en børnegruppe, og hvis der kan findes fagligt belæg for at oprette børnegrupper, skal der stilles præcise krav til tilrettelæggelsen og indholdet af sådanne grupper.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at partierne ønsker at styrke det klare budskab om, at systemet først og fremmest har fokus på barnet gennem oprettelsen af en Børneenhed, som sikrer barnet sin egen indgang til et helle i systemet, hvor der allerede fra sagens start primært er fokus på barnet og barnets trivsel i processen, og hvor barnets kontakt med systemet begrænses til en eller meget få personer.

Ministeriet kan til Børns Vilkår bemærkning om, at et barn, der anvender initiativretten, altid mødes med tilbud om en børnesamtale, henviser til, at det fremgår af temapapir 7 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at barnets initiativret styrkes med etableringen af Børneenheden. Det fremgår videre, at dette sker ved, at et barn, der henvender sig til enheden og ønsker at udnytte sin initiativret, altid mødes med tilbud om rådgivning med en børnesagkyndig. Hertil kommer, at det med Familieretshusets øgede fokus på konflikthåndtering vil være relevant at etablere en opfølgende rådgivning med barnet og forældrene for at begrænse konfliktpotentialer og skærme børnene mod et egentligt sagsforløb.

Til bemærkningerne fra Børns Vilkår og Mai Heide Ottosen (seniorforsker hos VIVE) om små børn, skal ministeriet bemærke, at det fremgår af temapapir 7 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at der ved tilrettelæggelsen af Børneenheden tages afsæt i, at børnene i cirka halvdelen af forældreansvarssagerne er under seks år. Børneenheden vil således som en naturlig del af fokus på børn i brudte familier også have fokus på små børn og råde over de nødvendige kompetencer, herunder viden om udviklingspsykologi, til at gennemføre dette fokus. Såfremt Børneenheden i enkelte sager har behov for specialister om små børn, der rækker udover Børneenhedens egne kompetencer, vil enheden have mulighed for at indhente bistand udefra.

Til bemærkningerne fra Dansk Psykolog Forening skal ministeriet bemærke, at der i Familieretshuset vil være fokus på, at inddragelse af barnet ikke må medføre, at barnet føler sig ansvarlig for konflikten mellem barnets forældre eller for løsningen heraf. Inddragelse og rådgivning af forældrene om barnets behov, trivsel og reaktioner på et samlivsbrud er vigtige redskaber til at opnå dette. Det fremgår af § 22 i bekendtgørelse nr. 146 af 22. februar 2016 om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v., der påtænkes videreført, at forældrene forud for afholdelse af en børnesamtale skal orienteres om samtaleens karakter og betydning, medmindre det vurderes unødvendigt. Dette skal ses i sammenhæng med den væsentlige vægning i lovforslagene af børnesagkyndig rådgivning, der skal sikre, at forældrene opnår forståelse for barnet og kan samarbejde om at sikre barnets bedste. Ministeriet har på baggrund af bemærkningerne fra Dansk Psykolog Forening foretaget en yderligere understregning af vigtigheden heraf i relation til børnesamtaler i bemærkningerne til lovforslaget. Støtte af barnet kan endvidere ske ved barnets deltagelse i de børnegrupper, som foreslås etableret i regi af Børneenheden, ligesom Børneenheden over tid på baggrund af ny viden og erfaringer kan oprette nye typer af tilbud, der kan yde denne støtte.

Ministeriet skal til KL's bemærkning om videregivelse af oplysninger til kommunen bemærke, at ministeriet ikke finder det proportionalt, at Børneenheden skal videregive oplysninger til kommunen om alle de børn, der modtager hjælp og støtte i Børneenheden. Dette er begrundet i, at langt hovedparten af de børn, der vil modtage støtte i Børneenheden, ikke vil være i målgruppen for at modtage særlig støtte efter lov om social service. For børn, hvis forældre har en kompleks forældreansvarssag under behandling i Familieretshuset, og som er

særligt sårbare, kan det derimod være relevant, at kommunen modtager oplysninger om, hvilken støtte barnet modtager i Børneenheden. Disse oplysninger kan Børneenheden videregive efter den foreslåede bestemmelse i § 30 i forslaget til Familieretshusloven som et led i samarbejdet i § 7-sager.

For så vidt angår KL's og ForældreLANDSforeningen (FBU)'s bemærkning om videregivelse af oplysninger, som barnet har givet en medarbejder i Børneenheden i forbindelse med at have modtaget støtte, skal ministeriet bemærke, at det i Børneenheden er væsentligt at skelne mellem, hvornår barnet modtager hjælp og støtte i et fortroligt rum, og hvornår der er tale om en børnesamtale, der skal indgå i behandlingen af sagen. Der skelnes derfor mellem de to situationer i relation til videregivelsen af oplysninger fra Børneenheden til sagsbehandleren. Ministeriet kan i forlængelse heraf og under henvisning til bemærkningen fra Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark, Børne- og Kulturchefforeningen og KL oplyse, at bestemmelsen ikke fraviger den skærpede underretningspligt efter serviceloven. Dette er præciseret i bemærkningerne til lovforslaget.

Ministeriet skal til Mødrehjælpens forslag om en egendriftsbeføjelse for Familieretshuset, i sager, hvor et barn, der anvender sin initiativret, mistrives, bemærke, at det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at kommunen i helt særlige situationer selv kan igangsætte en sag i Familieretshuset, og at det fremgår af temapapir 8 til aftalen, at denne mulighed kan anvendes i situationer, hvor det er tvingende nødvendigt af hensyn til barnet, og hvor det er et alternativ til en mere indgribende foranstaltning fra kommunens side. Henset til den civilretlige karakter af det familieretlige system finder ministeriet, at barnets trivsel og udvikling sikres bedst ved, at forældrene mødes med børnesagkyndig rådgivning, der kan bibringe dem en forståelse for barnets situation. Derudover vil Familieretshuset være omfattet af den skærpede underretningspligt efter lov om social service, hvis der er grund til at antage, at barnet har brug for særlig støtte.

Kontaktperson

Til bemærkningerne vedrørende den foreslåede kontaktpersonordning skal ministeriet til Børne- og Kulturchefforeningens og KL's bemærkning vedrørende snitfladerne til kontaktpersoner efter lov om social service henvise til, at det fremgår af temapapir 7 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at barnet kan få en fast kontaktperson fra Familieretshuset, som følger barnet gennem forløbet. Kontaktpersonen sætter barnet først og har fokus på barnets behov og er den person, som barnet kan ringe til med konkrete spørgsmål, og når sagen – forældrenes uenighed – er svær at håndtere. Kontaktpersonen skal også forberede barnet på processen og give barnet støtte i forløbet. Ministeriet skal hertil bemærke, at opgaven for barnets kontaktperson i Børneenheden således er målrettet barnet og barnets vej gennem den familieretlige sag i Familieretshuset.

Forvaltningslovens bestemmelser om inhabilitet finder direkte anvendelse i sager, hvor en børnesagkyndig medarbejder er kontaktperson for et barn, hvis forældre har sag, hvor Familieretshuset træffer afgørelse. På baggrund af bemærkningerne fra Danske Advokater og Danske Familieadvokater om risikoen for, at en kontaktperson er forudindtaget i en konflikt mellem forældrene, er det i bestemmelsen om kontaktpersoner tilføjet, at bestemmelserne om inhabilitet i § 3 i forvaltningsloven finder tilsvarende anvendelse, når en medarbejder i Familieretshuset er kontaktperson, for et barn i en sag, hvor Familieretshuset ikke træffer afgørelse.

Bisidder

Til bemærkningerne vedrørende barnets foreslåede ret til en bisidder skal ministeriet til bemærkningerne fra Børns Vilkår og Litehouse Consult henvise til, at det fremgår af temapapir 7 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at barnet får ret til en bisidder på samme måde som efter lov om social service. Mini-

steriet har i overensstemmelse med bemærkningerne ændret bemærkningerne til bestemmelsen således, at det fremgår, at Børneenheden også i tilfælde, hvor barnet har en kontaktperson, skal oplyse barnet om retten til en bisidder. Ministeriet har endvidere i forlængelse heraf fjernet kravet om samtykke fra forældremyndighedsindehaveren.

For så vidt angår Børns Vilkår bemærkning om klageadgang skal ministeriet bemærke, at afskæringen af muligheden for at indbringe afgørelser vedrørende bisiddere for familieretten til prøvelse er begrundet i, at der er tale om afgørelser af processuel karakter, hvor klageadgang vil kunne anvendes af forældre i højkonfliktsager til at trække sagen i langdrag og påvirke barnet negativt. Afskæringen af klageadgang skal endvidere ses i lyset af de øvrige tilbud, som Børneenheden skal tilbyde barnet med henblik på at støtte det igennem processen, herunder særligt kontaktpersonordningen.

Ministeriet skal til BUPL's bemærkning om ansættelse af kommunalt ansatte pædagoger bemærke, at det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at børne- og familiefaglige kompetencer skal være de primære kompetencer i Børneenheden. Det er hensigten, at kontaktpersonen er en børnesagkyndig medarbejder fra Børneenheden. Dette er særligt begrundet i hensynet til, at barnet bør møde så få personer under sagens behandling som muligt. Den børnesagkyndige fra Børneenheden vil således dels kunne yde støtte til barnet under behandlingen af sagen, dels i nødvendigt omfang varetage sagsoplysende funktioner, såsom gennemførelse af børnesamtaler med barnet med henblik på at barnet høres, og at barnets synspunkter tillægges vægt.

Ministeriet skal til spørgsmålet fra Statsforvaltningen om bisidder bemærke, at en kontaktperson fra Børneenheden ikke kan være bisidder for et barn. En kontaktperson kan derimod yde støtte og skabe tryghed for et barn, hvilket kan mindske barnets behov for en bisidder. Dette berører dog ikke barnets ret til en bisidder, såfremt barnet ønsker det.

Børnegrupper

Til Børne- og Kulturchefforeningens bemærkning vedrørende børnegrupper skal ministeriet henvise til, at det fremgår af temapapir 7 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at børn tilbydes deltagelse i børnegrupper, der sammensættes under hensyn til børnenes alder. Det fremgår videre, at erfaringen viser, at børnegrupperne er et vigtigt holdepunkt for de børn, som benytter tilbuddet. Tilbuddet hviler bl.a. på Statsforvaltningens positive erfaringer med igennem en årrække at have tilbudt børn i brudte familier at deltage i børnegrupper. Det fremgår videre af temapapir 7, at børnegrupperne ledes af erfarne børnefaglige medarbejdere, som er vant til at tale med børn om svære emner. Ministeriet finder bl.a. under hensyn til den løbende udvikling af Børneenhedens tilbud i lyset af den nyeste viden ikke, at indhold og tilrettelæggelse af børnegrupper bør detailreguleres i Familieretshusloven.

3.4. Sagsbehandling i Familieretshuset

Aalborg Universitet opfordrer til, at det overvejes at indføre en klageadgang, hvis fristerne for Familieretshusets sagsbehandling ikke overholdes.

Advokatrådet finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at parterne ikke har mulighed for aktindsigt under Familieretshusets behandling af sagen.

Ballerup Familiehus bemærker, at der også i de gule sager bør anvendes sagkyndige erklæringer vedrørende forældrenes omsorgsevne og evne til at indgå i samarbejdet med den anden forælder.

Børns Vilkår bakker op om forslaget om frister og planer i § 7-sagerne, men understreger, at sagernes kompleksitet nogle gange kan gøre, at sagsbehandlingen tager tid, hvis man skal finde holdbare løsninger.

Danske Advokater og Danske Familieadvokater finder, at der bør fastsættes frister for den samlede sagsbehandlingstid i Familieretshuset. Danske Advokater og Danske Familieadvokater finder det endvidere uklart, hvordan en part selv kan fremkomme med oplysninger i forbindelse med Familieretshusets oplysning af sagen. Det findes samtidigt, at det bør fremgå udtrykkeligt af bemærkningerne til lovforslaget, at forvaltningsloven og de forvaltningsretlige grundprincipper, herunder officialmaksimen, finder anvendelse for Familieretshusets oplysning af sagen.

Domstolene finder, at der skal sættes frister for sagernes overgang fra Familieretshuset til familieretten.

Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen er positive over for, at der fastsættes sagsbehandlingsfrister, men finder, at der ligeledes bør fastsættes en forpligtelse til at forklare borgerne, hvis fristerne ikke kan overholdes samt frister for sagens afslutning, herunder bl.a. om § 6-sager, hvor der bør fastsættes en frist på fire uger for, at Familieretshuset træffer afgørelse, når det er konstateret, at parterne ikke kan forliges, og sagen er oplyst.

Landsforeningen Børn og Samvær udtrykker bekymring over, at Familieretshuset kan vælge at behandle en sag på skriftligt grundlag.

Landsforeningen Børn og Samvær er tilfreds med, at det med forslaget synes at blive muligt for Familieretshuset at indhente oplysninger, som det tidligere har været vanskeligt at få frem. Foreningen opfordrer til, at der stilles krav om, at Familieretshuset har ansat psykologer med speciale i voksne samt gerne psykiatere.

Litehouse Consult og Mandecentret finder, at der skal gives adgang til at klage over Familieretshusets afgørelse om aktindsigt.

Mødrehjælpen finder, at det er vigtigt, at der arbejdes for, at sager afsluttes så hurtigt som muligt, og at det i den sammenhæng er hensigtsmæssigt, at der opstilles procesfrister. Mødrehjælpen anerkender, at oplysningen af en sag, herunder samarbejdet med andre myndigheder, kan betyde, at sagen har et langt forløb. Det vil i disse sager være vigtigt, at Børneenheden er i kontinuerligt kontakt med barnet og yder støtte i processen.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan til Advokatrådets bemærkning vedrørende aktindsigt oplyse, at forvaltningslovens regler om partsaktindsigt finder anvendelse under Familieretshusets behandling af sagen enten direkte eller tilsvarende efter den foreslåede bestemmelse i § 13 i forslaget til Familieretshusloven. Dette betyder, at parterne har ret til aktindsigt i deres sag med de begrænsninger, der fremgår af kapitel 4 i forvaltningsloven.

Ministeriet kan til bemærkningen fra Ballerup Familiehus bekræfte, at der også i § 6-sager vil blive anvendt sagkyndige erklæringer om en forælders omsorgsevne og evne til at samarbejde med den anden forælder som led i sagens oplysning, hvis det er relevant og nødvendigt. Ministeriet skal dog i den forbindelse også bemærke, at hvis familien har et meget højt og vedvarende konfliktniveau eller er påvirket af komplekse problemstillinger, herunder bekymring for den anden forælders evne til at drage omsorg for barnet, skal sagen behandles som en § 7-sag.

Til Danske Advokater og Danske Familieadvokaters bemærkning om, at det bør fremgå af bemærkningerne til lovforslaget, at forvaltningsloven og de forvaltningsretlige grundprincipper finder anvendelse for Familieretshusets sagsbehandling, skal ministeriet bemærke, at da Familieretshuset er en forvaltningsmyndighed, finder forvaltningsloven og de forvaltningsretlige grundprin-

cipper anvendelse for Familieretshusets forvaltningsvirksomhed. Dette er dog for god ordens skyld præciseret i bemærkningerne til lovforslaget. I relation til Danske Advokaters og Danske Familieadvokaters bemærkning om parternes mulighed for at fremkomme med oplysninger betyder det, at forvaltningsloven finder anvendelse bl.a., at Familieretshuset under behandlingen af sagen skal opfylde forvaltningslovens krav om partshøring.

Til Litehouse Consults og Mandecenterets forslag om, at der gives adgang til at påklage Familieretshusets afgørelse om aktindsigt, bemærker ministeriet for det første, at sager om aktindsigt ikke er egnede til domstolsbehandling. For det andet skal ministeriet understrege, at der med aftalen om ét samlet familieretligt system og lovforslagene, der udmønter aftalen, skabes ét samlet familieretligt system, der alene består af to enheder – Familieretshuset og familieretten. Der er således ikke mulighed for, at en anden myndighed vil kunne tage stilling til klager over Familieretshusets afgørelser om aktindsigt

Til Landsforeningen Børn og Samværs bekymring over muligheden for, at Familieretshuset kan vælge at behandle en sag på skriftligt grundlag, kan Børne- og Socialministeriet oplyse, at en sag ikke kan behandles på skriftligt grundlag, i det omfang det fremgår af den lovgivning, som sagen er omfattet af, at der skal afholdes et møde. Det gælder bl.a. efter § 31 a i forældreansvarsloven, at der i sager om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær skal afholdes et møde med parterne som led i sagens behandling. Hvis den pågældende lovgivning ikke indeholder krav om afholdelse af et møde, skal Familieretshuset overveje, om det er hensigtsmæssigt og forsvarligt at afgøre sagen på skriftligt grundlag. I en række sager findes det at være fuldt forsvarligt og hensigtsmæssigt for parterne, at sagen afgøres på skriftligt grundlag. Det gælder bl.a. i sager efter navneloven og sager om børne- og ægtefællebidrag.

Ministeriet skal til bemærkningerne vedrørende frister bemærke, at den foreslåede § 14 i forslaget til Familieretshusloven indeholder en række procesledende frister, der for § 7-sagerne bl.a. er forankret i udarbejdelsen af en plan for behandlingen af den enkelte sag, der skal sikre fremdriften i sagen. Ministeriet finder under hensyn til forskelligheden af familierne og af sagernes kompleksitet, at det ikke er hensigtsmæssigt at fastsætte en frist for, hvornår sagen skal indbringes for familieretten til afgørelse. Der kan som påpeget af Børns Vilkår således være tilfælde, hvor sagens kompleksitet kan medføre, at sagsbehandlingen tager tid, hvis man skal finde holdbare løsninger. Ministeriet skal i den forbindelse bemærke, at det fremgår af den foreslåede § 27 i forslaget til Familieretshusloven, at Familieretshuset skal indbringe en § 6-sag, der er omfattet af § 27, for familieretten til afgørelse, når sagen er oplyst, og parterne ikke har fundet en løsning på deres uenighed. For § 7-sager fremgår det tilsvarende af den foreslåede § 32 i forslaget til Familieretshusloven, at Familieretshuset skal indbringe sagen for familieretten til afgørelse, når sagen er oplyst, og der ikke vurderes at være grundlag for at fortsætte det tværfaglige arbejde med parterne.

3.5. Rådgivning og konflikthåndtering

Ballerup Familiehus bemærker, at der ikke kan ydes rådgivning m.v. inden for de samme rammer, som en sag behandles i med henblik på at træffe afgørelse. Ballerup Familiehus anbefaler endvidere, at familieretten skal kunne sende en sag tilbage til Familieretshuset med krav om, at forældrene deltager i et behandlings- og rådgivningsforløb.

Børns Vilkår er positiv over for det betydelige fokus på rådgivning og konflikthåndtering, men finder, at lovforslagene ikke bidrager til klarhed over ansvarsfordelingen mellem kommunerne og det familieretlige system, for så vidt angår det forebyggende arbejde.

Dansk Psykolog Forening finder ikke, at rådgivning og konflikthåndtering til forældre bør ydes af den samme medarbejder, der i øvrigt behandler forældrenes sag, da der ikke bør ske en sammenblanding af rådgivnings- og myndighedsrollen.

Danske Advokater og **Danske Familieadvokater** vil ikke anbefale parter at indgå i konfliktmægling, medmindre det fastslås, at mægleren kun må videregive oplysninger fra mæglingen, hvis det følger af en lovbestemt underretningsspligt.

Danske Advokater, Mediationsinstituttet og **Mediator Advokater** er positive over for forslaget om en helhedsorienteret og konfliktløsende tilgang og finder, at det er hensigtsmæssigt, at tilbuddet om konfliktmægling indgår i behandlingen af sagen i Familieretshuset. Den eksisterende anvendelse af konflikthåndtering og –mægling i Statsforvaltningen findes utilfredsstillende. Der peges særligt på, at det er nødvendigt med vandtætte skotter mellem sagens afgørelse og parternes bestræbelser på at nå til enighed og at mæglerne har den fornødne uddannelse, og af parterne opfattes som uafhængige og kompetente. Det findes i forlængelse heraf bl.a., at mæglerne ikke bør være ansat i Familieretshuset, at mæglerne skal være jurister med anerkendt mediationsuddannelse og erfaring med mediation, at parterne skal kunne lade sig bistå af en advokat, og at mæglerne skal aflønnes efter de fastsatte takster.

ForældreLANDSforeningen (FBU) finder det uhensigtsmæssigt, at en rådgiver eller konfliktmægler ikke må videregive oplysninger, som en part har givet denne i forbindelse med rådgivning eller konfliktmægling, medmindre parten har samtykket til videregivelsen. **Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen** anfører samme bemærkning, dog alene for så vidt angår videregivelse af oplysninger til brug for behandlingen af en sag om børne- eller ægtefællebidrag.

Landsforeningen Børn og Samvær opfordrer til, at det tilføjes til bemærkningerne til lovforslaget, at der kan være vægtige grunde, herunder vold, til, at en part ikke ønsker at deltage i konfliktmægling.

Litehouse Consult mener ikke, at der bør gives støtte i form af konflikthåndtering i § 7-sager, idet der ikke er tale om en konflikt, men om en ulige magtbalance og ofte vold.

Mødrehjælpen bemærker, at det er organisationens erfaring, at et tilbud om rådgivning til forældre i skilsmisse kan have endog meget stor betydning for forældrenes evne til selv at finde bæredygtige løsninger med fokus på barnets trivsel. Mødrehjælpen finder det derfor positivt, at rådgivning indgår som et væsentligt element i det nye system, og at der lægges op til metodeudvikling. Mødrehjælpen opfordrer til, at civilsamfundsorganisationernes velafprøvede tilbud indtænkes i metodeudviklingen. Mødrehjælpen er endvidere positiv over for, at der etableres åbne rådgivnings- og konflikthåndteringstilbud og nye tilbud i form af digitale værktøjer, samarbejdskurser og individuelle samtaler. Mødrehjælpen mener dog, at der er behov for en markant styrkelse af de forebyggende tilbud til forældre i skilsmisse, herunder tilbud målrettede sårbare familier. En del af tilbuddene bør etableres uden for myndighedsregi, så de ikke fravælges grundet familiernes mistillid til offentlige myndigheder.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at familierne mødes med en konflikthåndterende tilgang med den overordnede målsætning af styrke forældrenes samarbejde for at understøtte barnets trivsel. Dette afspejles i etableringen af et egentligt konflikthåndterings- og rådgivningsrum.

Ministeriet skal til Dansk Psykolog Forenings bekymring og til bemærkningen fra Danske Advokater, Mediationsinstituttet og Mediator Advokater og fra Balle-

rup Familiehus vedrørende vandtætte skotter mellem rådgivning og konfliktmægling henholdsvis sagsbehandling oplyse, at den medarbejder, der yder rådgivning og konfliktmægling til forældrene, ikke samtidigt er sagsbehandler i sagen. At rådgivning og konfliktmægling sker i et fortroligt rum sikres endvidere ved, at det med § 23 i forslaget til Familieretshusloven foreslås, at en rådgiver eller konfliktmægler ikke må videregive oplysninger til sagsbehandleren, som en part har givet den pågældende i forbindelse med rådgivning eller konfliktmægling, medmindre parten har givet samtykke hertil. I forlængelse heraf skal ministeriet til bemærkningen fra Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen og ForældreLANDSforeningen (FBU) bemærke, at ministeriet finder, at det er afgørende for, at parterne kan arbejde åbent og konstruktivt i en rådgivnings- eller mæglingsproces, at det sker i et fortroligt rum, hvor der som udgangspunkt ikke kan ske videregivelse af oplysninger til sagsbehandleren.

Ministeriet skal til Danske Advokater, Mediationsinstituttet og Mediator Advokaters forslag vedrørende krav til mæglere henvise til, at det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at der oprettes et konfliktmægler- og rådgivningsrum i Familieretshuset, og at det af temapapir 6 fremgår, at der i Familieretshuset vil være fokus på en overordnet målsætning om at styrke forældrenes samarbejde, så de selv tager ansvar for at finde en løsning og dermed begrænser belastningen af barnet og på sigt forebygger nye uenigheder og sager i systemet. Rådgivnings- og konfliktmæglerindsatsen er således en integreret del af Familieretshusets arbejde med familierne, og indsatsen afspejler de familieretlige sagers særegenhed.

Til Landsforeningen Børn og Samværs bemærkning vedrørende deltagelse i konfliktmægling, når der har været vold i parternes forhold, kan ministeriet henvise til, at det fremgår af den foreslåede bestemmelse i § 10, stk. 2, i forslaget til Familieretshusloven, at Familieretshuset ikke kan indkalde parterne til at deltage i et møde sammen, hvis en part har udsat den anden part eller dennes barn for voldelig adfærd, eller der er mistanke herom. Dette gælder også møder, hvor der ydes konfliktmægling.

Ministeriet skal til bemærkningen fra Litehouse Consult om konfliktmægling i § 7-sager bemærke, at rådgivning og konfliktmægling i § 7-sager gives med det primære formål at dæmpe konfliktniveauet af hensyn til de involverede børn.

Ministeriet skal til Mødrehjælpens bemærkning om metodeudvikling og inddragelse af civilsamfundsorganisationerne bemærke, at Familieretshuset skal have fokus på metodeudvikling og inddragelse af den nyeste forskning i tilrettelæggelsen af Familieretshusets tilbud, herunder i rådgivnings- og konfliktmæglerindsatsen. Dette skal understøttes af det foreslåede rådgivende udvalg for Familieretshuset, hvis medlemmer bl.a. vil være fra relevante civilsamfundsorganisationer.

3.6. Komplekse forældreansvarssager, herunder samarbejdet mellem Familieretshuset og kommunerne

Dansk Socialrådgiverforening, Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Mai Heide Ottosen (seniorforsker hos VIVE) og Mødrehjælpen er positive over for den foreslåede tværfaglige tilgang i de komplekse sager. **Mødrehjælpen** er enig i, at § 7-sagerne skal mødes af en tværfaglig medarbejderstab i Familieretshuset og lægger i den forbindelse vægt på, at der er de rette børnefaglige kompetencer, dvs. pædagogiske og børnepsykologiske kompetencer, til stede. Der opfordres til, at medarbejderne er klædt på til at identificere tegn på vold.

Børnerådet understreger, at en hurtig dom i de komplekse sager er påkrævet, men ikke tilstrækkeligt for at sikre barnets trivsel. Samarbejdet med øvrige myndigheder er derfor vigtigt.

Dansk Psykolog Forening er positiv over for forslaget om øget brug af sagkyndige erklæringer. **Børns Vilkår** og **Mødrehjælpen** opfordrer til, at man standardiserer og højner kvaliteten af børnesagkyndige undersøgelser og andre sagkyndige erklæringer.

Danner opfordrer til, at sager, hvor der er mistanke om vold, af sikkerhedshensyn altid behandles som § 7-sager. Danner udtrykker bekymring over brugen af begrebet "højkonfliktsager", da det giver indtryk af et delt ansvar mellem parterne.

Mandecentret finder det positivt, at der skal udarbejdes en plan for sagens behandling, men efterlyser frister for udmøntningen af støtten. Mandecentret finder det vigtigt, at også forældre i § 7-sager tilbydes konflikt nedtrapping og mægling.

Børns Vilkår, Center for Familieudvikling, Danner, Dansk Psykolog Forening, Dansk Socialrådgiverforening, Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen, Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD), Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Mandecentret, Mai Heide Ottosen (seniorforsker hos VIVE) og Mødrehjælpen er positive over for det foreslåede samarbejde mellem kommunerne og Familieretshuset. **Børns Vilkår** opfordrer til, at samarbejdet beskrives så tæt som muligt i de administrative forskrifter. Snitfladen mellem kommunernes forebyggende arbejde efter lov om social service og Familieretshuset bør fremgå klart af loven. **Dansk Socialrådgiverforening** understreger, at det foreslåede samarbejde kræver opmærksomhed på arbejdsdelingen og samarbejdet i både kommuner og i Familieretshuset og opfordrer i den forbindelse til, at der udarbejdes vejledningsmateriale. **Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD)** lægger særligt vægt på mulighederne for koordination og afholdelse af tværsektorielle møder. Foreningen peger dog på, at dette kan føre til øget arbejdspress i kommunerne, og at forslaget ikke indebærer, at den ene myndighed kan træffe afgørelse på den anden myndigheds område.

Børne- og Kulturchefforeningen bemærker, at der snarere er tale om inddragelse af kommunale myndigheder end et egentligt forpligtende samarbejde.

KL anbefaler, at det intensiverede myndighedssamarbejde, hvor kommunen skal deltage i et eller flere møder, begrænses til det allermest nødvendige. Det underer i øvrigt **KL**, at det er Familieretshuset, der vurderer, om det er nødvendigt, at myndighederne mødes. **KL** udtrykker endvidere tvivl om betydningen for kommunerne af den foreslåede bestemmelse i § 30 i forslaget til Familieretshusloven, om at Familieretshuset skal tage kontakt til kommunen i alle § 7-sager. **KL** bemærker endvidere, at hvis der allerede er udarbejdet en forældre-eveundersøgelse i kommunalt regi, skal der ikke iværksættes en lignende undersøgelse af Familieretshuset.

Landsforeningen Børn og Samvær udtrykker bekymring for samarbejdet med kommunerne, da foreningen har yderst begrænset generel tillid til socialforvaltningerne. Foreningen opfordrer derfor til, at den overordnede styring af samarbejdet kommer til at ligge i det statslige system.

Børns Vilkår, Dansk Psykolog Forening, Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD) og Mødrehjælpen ser positivt på muligheden for at udveksle oplysninger mellem kommunen og Familieretshuset. **Børns Vilkår** opfordrer til, at udvekslingen så vidt muligt sker med samtykke. **Mødrehjælpen** lægger vægt på, at barnets trivsel i forbindelse med udveksling af oplysninger vægtes over hensynet til at opnå samtykke fra forælderen.

Børne- og Kulturchefforeningen finder ikke, at der bør udveksles oplysninger mellem Familieretshuset og kommunerne uden borgerens samtykke.

Dansk Socialrådgiverforening finder, at bestemmelserne om udveksling af oplysninger er for vidtgående både med hensyn til, at der ikke er krav om samtykke, og med hensyn til hvilke oplysninger, der kan udveksles.

Danske Advokater og **Danske Familieadvokater** finder det væsentligt, at indhentelse af oplysninger fra kommunen ikke resulterer i længere sagsbehandlingstid, og at kommunerne derfor skal sikres de nødvendige ressourcer. Det findes endvidere betænkeligt, at der kan udveksles oplysninger mellem myndighederne, uden at parten er hørt herom, og uden at det kan påklages. Det bemærkes, at der ikke ses at være taget stilling til, at politiet og anklagemyndigheden ikke er omfattet af databeskyttelseslovgivningen.

Litehouse Consult opfordrer til, at det også bliver muligt for Familieretshuset at indhente oplysninger fra politiet, Kriminalforsorgen og psykiatrien.

Børne- og Kulturchefforeningen, Børnerådet, Børns Vilkår, Danske Advokater og **Danske Familieadvokater, Danner, Dansk Socialrådgiverforening, Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen** og **Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD)** er positive over for den foreslåede initiativret for kommunerne. **Dansk Socialrådgiverforening** ønsker en tydeliggørelse af målgruppen for den foreslåede initiativret samt af processen og behandlingen af en sag, der er rejst på baggrund af kommunens brug af initiativretten.

KL finder ikke, at Familieretshuset selv bør afgøre, hvorvidt der er grundlag for at starte en forældreansvarssag på baggrund af en kommunes anvendelse af initiativretten. **KL** finder endvidere, at det rejser databeskyttelsesretlige problemstillinger, idet kommunen, hvis Familieretshuset ikke finder, at der bør startes en sag, vil have fremsendt oplysninger, som ikke er nødvendige for sagen. **KL** bemærker, at kommunen ifølge lov om social service er forpligtet til at iværksætte en anbringelse, hvis der foreligger et anbringelsesgrundlag. Dette kan ikke afvente behandlingen af en sag i Familieretshuset.

Litehouse Consult og **Mandecentret** er skeptiske over for den foreslåede initiativret.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan til bemærkningerne vedrørende børnesagkyndige undersøgelser og andre sagkyndige erklæringer oplyse, at det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at vurderingen af forældres evne til at drage omsorg for barnet er vigtig. Det fremgår videre, at der skal iværksættes relevante og mere specifikke undersøgelser heraf og /eller af forælders evne til at indgå i samarbejdet med den anden forælder om barnets trivsel.

Ministeriet skal til **KL's** bemærkning vedrørende forældreevneundersøgelse henvise til, at det fremgår af temapapir 8 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at det i det nye familieretlige system skal sikres, at der skabes et samlet vidensfundament om familien, sådan at familien bl.a. ikke skal give de samme oplysninger flere gange til forskellige instanser. Familieretshuset skal således sørge for, at der ikke iværksættes unødvendige undersøgelser. En forældreevneundersøgelse udarbejdet i kommunalt regi må forventes ofte at kunne opfylde Familieretshusets behov for en sådan undersøgelse, men det afhænger af en konkret vurdering i den enkelte sag, bl.a. af hvor gammel forældreevneundersøgelsen er og opdraget for den. Ministeriet finder det derfor ikke hensigtsmæssigt at regulere i loven.

Ministeriet skal til Mandecentrets opfordring om frister for udmøntning af støtte bemærke, at det ikke findes hensigtsmæssigt at fastsætte sådanne frister i

loven, da støtten skal tilrettelægges individuelt ud fra den konkrete families behov og problemstillinger.

Ministeriet kan til Mandecentrets bemærkning om konflikt håndtering og – mægling i § 7-sager bekræfte, at forældre i § 7-sager vil blive tilbudt rådgivning og konflikt håndtering med fokus på at sænke konfliktniveauet.

Ministeriet skal til bemærkningen fra Børne- og Kulturchefforeningen vedrørende inddragelse henholdsvis forpligtende samarbejde henvise til, at det fremgår af temapapir 2 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at der gennem et tværsektorielt samarbejde skal sikres en fælles forståelse mellem myndighederne af, hvilke afgørelser og tiltag der kan iværksættes i henholdsvis det familieretlige system og kommunen for at sikre eller fremme barnets trivsel. Ministeriet skal endvidere bemærke, at lovgivning kan skabe grundlaget for samarbejdet mellem myndighederne, men at det gode og forpligtende samarbejde skal skabes i det konkrete samarbejde i den enkelte sag.

Ministeriet skal til bemærkningerne fra Børns Vilkår og Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark om snitfladerne mellem kommunernes og Familieretshusets opgavevaretagelse henvise til, at det fremgår af temapapir 8 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at hverken Familieretshuset eller kommunen får beslutningsbeføjelser på den anden myndigheds lovgivningsområde. Det er derimod, som det fremgår af aftalen, formålet at styrke samarbejdet mellem det familieretlige og det sociale system

Ministeriet kan til bemærkningerne fra Dansk Socialrådgiverforening oplyse, at der vil blive udarbejdet vejledningsmateriale vedrørende samarbejdet mellem Familieretshuset og kommunerne.

Ministeriet skal til KL's bemærkning om omfanget af det intensiverede myndighedssamarbejde bemærke, at det fremgår af temapapir 8 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at der i relevant omfang skal gennemføres egentlige tværsektorielle møder med familien, hvor både Familieretshuset og kommunen er repræsenteret. Det er på baggrund af KL's bemærkning understreget i bemærkningerne til lovforslaget, at der afholdes møder, når det findes nødvendigt og relevant. Det vil nødvendigvis være Familieretshuset, der kan vurdere, om det er relevant og nødvendigt at afholde et tværsektorielt møde med kommunen, da det er Familieretshuset, der behandler og oplyser den familieretlige sag. Ministeriet skal dog understrege, at nødvendigheden og relevansen af et møde vil blive vurderet i dialog med kommunen, da begge parter skal kunne se et formål med mødet.

Ministeriet kan endvidere til KL's spørgsmål til den foreslåede bestemmelse i § 29 i forslaget til Familieretshusloven, der var § 30 i høringsudkastet, oplyse, at bestemmelsen alene indeholder en forpligtelse for Familieretshuset til at rette henvendelse til den kommune, der er forpligtet til at yde støtte til barnet efter kapitel 11 i lov om social service, med henblik på at afdække behovet for at finde helhedsorienterede løsninger for familien med hensyn til forældreansvar. Den foreslåede bestemmelse i § 29 indeholder ikke hjemmel til udveksling af oplysninger. Dette skal i stedet ske efter den foreslåede bestemmelse i § 30 i forslaget til Familieretshusloven. Ministeriet har på baggrund af KL's bemærkning præciseret dette forhold i bemærkningerne til bestemmelsen.

Ministeriet skal til bemærkningerne fra Børne- og Kulturchefforeningen, Danske Advokater og Danske Familieadvokater og Dansk Socialrådgiverforening vedrørende udveksling af oplysninger uden samtykke bemærke, at det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at et centralt hensyn er at skabe et samlet vidensfundament, og at alle relevante oplysninger samles hurtigt og uden hindringer for tidligt i forløbet at kunne møde familiens behov. Ministeriet skal endvidere bemærke, at der efter § 30 i forslaget til Familieretshusloven og

i overensstemmelse med de grundlæggende databeskyttelsesretlige principper alene er hjemmel til at udveksle oplysninger, hvis det må anses for nødvendigt af hensyn til afdækningen af, hvad der er bedst for barnet. Såfremt kommunen finder det mest hensigtsmæssigt, at udvekslingen sker med borgerens samtykke, er bestemmelsen ikke til hinder for, at kommunen forsøger at indhente et sådant. Ministeriet finder på denne baggrund ikke, at den foreslåede bestemmelse er for vidtgående.

Til bemærkningerne fra Danske Advokater og Danske Familieadvokater om udveksling af oplysninger kan ministeriet bemærke, at beslutning om udveksling af oplysninger er et procesledende skridt, og det derfor ikke findes hensigtsmæssigt, at en sådan beslutning kan indbringes for familieretten til prøvelse, bl.a. fordi prøvelsen vil medføre, at realitetsbehandlingen af sagen bliver sat i stå, og sagsbehandlingstiden dermed forlænges for familien. Beskrivelsen af den databeskyttelsesretlige lovgivning, for så vidt angår politiet og anklagemyndigheden, er præciseret i bemærkningerne til lovforslaget på baggrund af bemærkningen fra advokatforeningerne.

Ministeriet kan til Lighthouse Consults opfordring vedrørende indhentning af oplysninger oplyse, at den foreslåede bestemmelse i § 30 i forslaget til Familieretshusloven giver mulighed for at indhente oplysninger fra bl.a. politiet og psykiatrien. Såfremt der helt undtagelsesvist er behov for at indhente oplysninger fra Kriminalforsorgen, vil dette kunne ske med hjemmel i databeskyttelseslovgivningen.

Ministeriet har på baggrund af bemærkningerne fra Dansk Socialrådgiverforening og KL vedrørende den foreslåede initiativret foretaget præciseringer i både bestemmelsens ordlyd og i bemærkningerne til bestemmelsen, således at det fremgår helt klart, at bestemmelsen kan anvendes, hvis det må antages, at en afgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær kan forhindre en umiddelbart forestående anbringelse af barnet uden for hjemmet uden samtykke.

Ministeriet skal endvidere bemærke til KL's bemærkninger, at der er tale om iværksættelse af sager efter den familieretlige lovgivning, hvor Familieretshuset vil være part, når sagen indbringes for familieretten til afgørelse. Da der er tale om en familieretlig sag, er det overladt til Familieretshuset at tage stilling til, hvorvidt der er grundlag for at indlede sagen. Endelig bemærkes, at der efter ministeriets opfattelse ikke opstår databeskyttelsesretlige problemer, såfremt Familieretshuset ikke finder, at der er grundlag for at indlede en sag, idet det har været nødvendigt for Familieretshusets vurdering af, hvorvidt der er grundlag for at indlede en sag, at kommunen fremsendte de pågældende oplysninger.

3.7. Virkningstidspunkt

Danske Advokater og **Danske Familieadvokater** finder, at afgørelser om separation og skilsmisse bør have virkning straks og ikke først efter fire uger.

Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen bemærker, at der ikke ses at være sammenfald mellem retsplejelovens regler og de foreslåede regler i Familieretshuset om virkningstidspunkt for afgørelser om separation.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan oplyse, at efter gældende ret følger det af retsplejeloven, at en dom til separation eller skilsmisse først er endelig og kan tillægges virkning, når ankefristen på fire uger er udløbet, uden at en af ægtefællerne har indgivet ankestævning. Når dommen er endelig, tillægges separationen eller skilsmis-sen retsvirkning fra dommens dato. Reglerne i forslaget til Familieretshusloven om virkningstidspunktet for en afgørelse til separation eller skilsmisse truffet af Familieretshuset er udarbejdet i overensstemmelse hermed.

3.8. Familieretshusets struktur og organisation

Børne- og Kulturchefforeningen finder det betænkeligt, at Familieretshuset efter den foreslåede bestemmelse i § 3 i forslaget til Familieretshusloven er uafhængig af instruktioner.

Dansk Socialrådgiverforening er positiv over for forslaget om, at der sikres løbende monitorering og kvalitetsudvikling i Familieretshuset

Domstolene bemærker, at samarbejdet mellem Familieretshuset og familieretterne skal ske med respekt for magtadskillelsen og uden at påvirke domstolenes uafhængighed.

Mandecentret er bekymret over, hvorvidt samarbejdet mellem Familieretshuset og familieretterne bliver tilstrækkeligt omfattende og forpligtende.

Statsforvaltningen bemærker, at det synes svært foreneligt, at Familieretshuset på den ene side har én direktør, der har det samlede ansvar og skal sikre en ensartet praksis, og på den anden side at den enkelte afdeling af Familieretshuset skal samarbejde med de familieretter, der er beliggende i det område, som afdelingen dækker.

Børne- og Kulturchefforeningen, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Advokater og Danske Familieadvokater er positive over for forslaget om et rådgivende udvalg. **Dansk Socialrådgiverforening og Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK)** ønsker medlemskab af udvalget.

Advokatrådet anbefaler, at sammensætningen af det rådgivende udvalg for Familieretshuset reguleres i loven.

Advokatrådet, Danske Advokater og Danske Familieadvokater finder, at der bør være advokater repræsenterede i rådet, mens **Børne- og Kulturchefforeningen** finder, at der bør være kommunale repræsentanter. **Mødrehjælpen** anbefaler, at der som minimum bør udpeges tre repræsentanter fra civilsamfundsorganisationer til Familieretshusets rådgivende udvalg.

Børne- og Kulturchefforeningen bakker ikke om forslaget om et kontaktpunkt i kommunerne. **KL** bemærker, at det grundet forskellig organisering i kommunerne ikke i alle tilfælde vil være kontaktpunktet, der faciliterer samarbejdet og sikrer en koordineret tilgang.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Det fremgår af temapapir 1 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at der skal være specifikke kompetencer i Familieretshuset, der gør det muligt at spotte særlige problemstillinger i familierne. Det fremgår videre, at disse kompetencer bl.a. vil blive sikret ved at nedsætte et rådgivende udvalg bestående af relevante organisationer på området med viden om særlige problemstillinger.

På baggrund af domstolenes bemærkninger er forslaget om et rådgivende udvalg for Familieretshuset ændret, således at udvalget ikke har en repræsentant fra familieretten, men derimod fra Domstolsstyrelsen. Domstolenes bemærkninger har endvidere givet anledning til præciseringer af den foreslåede bestemmelse om Familieretshusets og familierettens overordnede samarbejde i § 44 i forslaget til Familieretshusloven og bemærkningerne hertil således, at der ikke opstår tvivl om, at der er tale om samarbejde på et generelt plan, som ikke påvirker domstolenes uafhængighed.

Ministeriet kan til bemærkningen fra Børne- og Kulturchefforeningen om Familieretshusets uafhængighed bemærke, at det fremgår af bemærkningerne til

den foreslåede § 3 i forslaget til Familieretshusloven, at bestemmelsen vedrører Familieretshusets uafhængighed af ressortministeren ved behandlingen og afgørelsen af en konkret sag. Ministeriet kan endvidere henvise til § 68, stk. 1, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område vedrørende Ankestyrelsens uafhængighed.

Ministeriet har på baggrund af Statsforvaltningens bemærkning præciseret i bemærkningerne til den foreslåede § 43 i forslaget til Familieretshuset, at direktøren for Familieretshuset er ansvarlig for at sikre, at afdelingerne i Familieretshuset har en ensartet praksis. Det har således ikke været hensigten, at direktøren for Familieretshuset hverken kan eller skal sikre en ensartet praksis for familieretterne. Dette vil være et domstolsanliggende.

På baggrund af Advokatrådets bemærkninger er det rådgivende udvalg for Familieretshuset udvidet, således at der også skal være repræsentation af en advokat med familieretlig ekspertise. Ministeriet skal i øvrigt bemærke, at udvalget, som det fremgår af temapapir 1 til aftalen om ét samlet familieretligt system, har til opgave at rådgive og bidrage til viden og udvikling.

Til Advokatrådets anbefaling om, at sammensætningen af det rådgivende udvalg skal fastlægges ved lov, skal ministeriet bemærke, at en lovfæstelse vil forhindre fleksibilitet og løbende fokus på forskellige udviklingsområder. Det fremgår således af bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse, at udpegningen skal ske efter opslag, og at der skal lægges vægt på, at udvalgsmedlemmerne dækker et bredt spektrum af kompetencer og har varierede baggrunde, der kan bidrage til sikring af kvaliteten i Familieretshusets sagsbehandling og den løbende udvikling af Familieretshusets tilbud. Det fremgår endvidere, at medlemmerne virker i personlig kapacitet og ikke som repræsentant for en eventuel arbejdsgiver eller interesseorganisation.

Den i høringsversionen foreslåede bestemmelse om et kommunalt kontaktpunkt er på baggrund af bemærkningerne fra Børne- og Kulturchefforeningen og KL ikke videreført. Dette skyldes at de overordnede rammer for samarbejdet mellem Familieretshuset og kommunerne dels skal kunne tilrettelægges på en måde, så at det passer ind i en kommunal hverdag, dels være tilstrækkeligt fleksibelt til, at det kan tilpasses den enkelte kommunes organisation. Det sikres derved, at der reelt og i forhold til alle kommuner kan etableres hurtige og smidige arbejdsgange, når samarbejdet mellem Familieretshuset og den enkelte kommune skal etableres i en konkret sag.

4. Høringssvar særligt vedrørende familieretten

4.1. Skellet mellem forvaltningens og domstolenes opgaver i det nye familieretlige system

Domstolene har påpeget, at domstolene og reguleringen af retsplejen skal holdes adskilt fra forvaltningen. Efter domstolenes opfattelse rejser lovkomplekset en række grundlæggende spørgsmål om skellet mellem forvaltningens og domstolenes opgaver. Det fremgår dog, at domstolene ikke konkret har taget stilling til, om lovkomplekset er i strid med grundloven. I den forbindelse finder domstolene bl.a. § 49 i forslaget til Familieretshusloven om samarbejdet mellem familieretten og Familieretshuset problematisk og usædvanlig, da samarbejdet mellem en forvaltningsmyndighed og domstolene reguleres ved lov. Domstolene anfører om § 50 forslaget til Familieretshusloven om etablering af et rådgivende udvalg for Familieretshuset, at dommerne som medlemmer af det rådgivende udvalg ikke kan have til opgave at bidrage til kvalitetssikringen i sagsbehandlingen ved Familieretshuset, idet de samme dommere har til opgave at prøve Familieretshusets afgørelser i familieretten, da det vil rejse tvivl om dommernes uvildige prøvelse af Familieretshusets afgørelser. Det anføres endvidere, at det generelt er problematisk, at bestemmelser om indbringelse af

sager for familieretten, herunder reglerne om værneting, skal overføres til lov om familieretshuset og ikke fremgå af retsplejeloven.

Bemærkninger

Grundloven indeholder flere bestemmelser, som har til formål at beskytte domstolenes uafhængighed. Det gælder bl.a. grundlovens § 62, der bestemmer, at retsplejen stedse skal holdes adskilt fra forvaltningen, og at regler herom fastsættes ved lov. Det er i den juridiske litteratur anført, at man kan opfatte § 62 som et særligt udtryk for den idé om magtadskillelse, som ligger bag grundlovens § 3, og at § 62 tillige kan opfattes som et nødvendigt supplement til bestemmelsen i grundlovens § 63, om at domstolene kan påkende ethvert spørgsmål om øvrigmyndighedens grænser, jf. Jens Peter Christensen m.fl., Grundloven med Kommentarer (2015), side 372.

Ved affattelsen af grundlovens § 62 var det opfattelsen hos forfatningskommissionen til 1953-grundloven, at man gennem retsplejeloven af 1916 opfyldte de krav, der ligger i bestemmelsen om at adskille retsplejen fra forvaltningen, jf. betænkning nr. 66/1953, side 39. Retsplejeloven adskilte bl.a. funktionerne som politimester og dommer, der indtil da havde været forenet i samme embede. I overensstemmelse hermed er det den almindelige opfattelse i den statsretlige litteratur, at bestemmelsen blev opfyldt ved retsplejeloven, jf. bl.a. Peter Germer, Statsforfatningsret, 5. udgave (2012), side 204, og Jens Peter Christensen m.fl., a.st., side 371.

Grundlovens § 62 indebærer efter den almindelige opfattelse i litteraturen ikke, at der ikke kan være personsammenfald mellem forvaltning og domstole, sådan som det er tilfældet, når dommere i vid udstrækning varetager forvaltningsmæssige opgaver som formænd for en række offentligtretlige nævn og råd, jf. Jens Peter Christensen m.fl., a.st., side 371.

Efter Justitsministeriets opfattelse ændrer lovforslaget ikke på retsplejelovens ordning af domstolene og deres adskillelse fra forvaltningen – herunder i forhold til domstolenes uafhængighed, der er det formål, som grundlovens § 62 sammen med en række af grundlovens andre bestemmelser har til formål at varetage – på en sådan måde, at der kan rejses spørgsmål i forhold til grundlovens § 62.

For så vidt angår domstolenes bemærkninger vedrørende §§ 44 og 45 i forslaget til Familieretshuset, der var §§ 49 og 50 i høringsudkastet, henvises til punkt 3.8.

4.2. Generelle bemærkninger

Advokatrådet anfører, at det er et retssikkerhedsmæssigt problem, at parterne i Familieretshuset ikke udtaler sig under strafansvar. Dermed kan der indgås en juridisk bindende aftale, der ikke kan indbringes for familieretten. Endvidere er det efter Advokatrådets opfattelse retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at der i både Familieretshuset og familieretten træffes afgørelser af juridisk karakter, som borgerne ikke får juridisk bistand til. **Foreningen Mor** finder, at domstolsbehandling giver øget retssikkerhed, men er betænkelig ved meromkostningerne for borgerne og, at mænd står stærkere i en retssag.

Center for Familieudvikling anfører, at for at sikre det samme faglige niveau mellem Familieretshuset og familieretten er det vigtigt, at der sker en kvalificering af dommere og jurister i familieretten, så de har et højere vidensniveau omkring de psykologiske og børnefaglige aspekter af skilsmisse.

Danner anfører, at det ikke fremgår af forslaget, at sager med familieretten som 1. instans kan ankes til landsretten.

Danske Advokater og **Danske Familieadvokater** peger på, at det for at sikre en acceptabel sagsbehandlingstid bør overvejes, at familieretlige sager skal prioriteres særligt.

I høringsvaret bemærkede **domstolene**, at domstolene ved lovforslagene tilføres nye opgaver og et større antal sager, som domstolene ikke i tilstrækkelig grad kompenseres for. I et opfølgende høringsvar tilkendegives det, at domstolene efter dialog med Børne- og Socialministeriet og Justitsministeriet vurderer, at merudgifterne for domstolene kan holdes inden for den afsatte økonomiske ramme. Domstolene ønsker dog stigningen i sagsantallet og de deraf følgende økonomiske konsekvenser evalueret.

Endelig finder domstolene det særdeles problematisk, at § 14 i forslaget til Familieretshusloven om aktindsigt finder anvendelse under sagens behandling i familieretten, og at det er Familieretshuset og ikke familieretten, der træffer afgørelse herom.

Litehouse Consult foreslår, at der fastsættes stramme tidsfrister for, hvor hurtigt alle typer af klager, dvs. afgørelser truffet af Familieretshuset, der indbringes for familieretten til prøvelse, skal være afgjort.

Aalborg Universitet finder det positivt, at der foreslås en klar domstolsinddragelse i alle typer familieretlige sager, herunder samværssager.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

I anledning af domstolenes bemærkninger om merudgifter kan ministeriet bekræfte, at sagsfordelingen i det nye familieretlige system samt de økonomiske konsekvenser som følge heraf vil blive evalueret.

Ministeriet kan til domstolenes bemærkning vedrørende § 13 i forslaget til Familieretshusloven, der var § 14 i høringsudkastet, om bl.a. aktindsigt efter forvaltningsloven oplyse, at § 13 ikke finder anvendelse under sagens behandling i familieretten, men alene under sagens behandling i Familieretshuset. Forvaltningslovens regler om aktindsigt finder således ikke anvendelse, når en sag behandles af familieretten.

Til Advokatrådets bemærkninger kan ministeriet oplyse, at efter § 40, stk. 1, i forslaget til Familieretshusloven, der var § 41, stk. 1, i høringsudkastet, kan Familieretshusets registrering eller notering af en aftale eller udstedelse af en bevilling ikke indbringes for familieretten efter reglerne i Familieretshusloven. Familieretshuset skal dog efter anmodning genoptage behandlingen af sagen, og den afgørelse, der træffes i genoptagelsessagen, kan indbringes for familieretten til prøvelse. Herudover kan en part anfægte en aftale under en almindelig retssag, f.eks. under henvisning til, at der foreligger svig. En part kan endvidere i visse situationer indgive anmodning til Familieretshuset om ændring af en familieretlig aftale, f.eks. om ændring af en aftale om pligten til at betale ægtefællebidrag, jf. § 52 i ægteskabsloven.

Ministeriet finder ikke generelt grundlag for at fravige det generelle princip om, at der ikke beskikkes advokat for parterne i sager, der behandles administrativt. Dette skal ses i lyset af, at Familieretshuset efter officialmaksimen er forpligtet til at sikre, at der foreligger et fyldestgørende grundlag til at træffe afgørelse i sagen. Det er således som hovedregel Statsforvaltningens ansvar, at alle nødvendige undersøgelser bliver foretaget. Der foreslås dog med § 33 i forslaget til Familieretshusloven indført mulighed for advokatbeskikkelse i visse sager efter forældreansvarsloven. Med hensyn til fri proces kan ministeriet oplyse, at de almindelige regler om fri proces som udgangspunkt finder anvendelse under familierettens behandling af familieretlige sager. I sager, hvor en afgørelse truffet af Familieretshuset indbringes for familieretten til prøvelse, kan der dog kun gives fri proces, hvis ansøgeren opfylder de økonomiske betingelser for fri

proces, jf. § 325 i retsplejeloven, og har rimelig grund til at føre proces, jf. § 328 i retsplejeloven.

Om fri proces i sager, der behandles i den forenkledede familiesagsproces, henvises til punkt 4.4.

Domstolene behandler mange forskelligartede sager, som behandles og prioriteres ud fra de generelle regler om behandlingen af retssager. Ministeriet finder derfor ikke som foreslået af Danske Advokater og Danske Familieadvokater grundlag for at pålægge domstolene at prioritere familieretlige sager frem for andre sager, der også har stor betydning for de involverede. Ministeriet finder tilsvarende ikke grundlag for, som foreslået af Litehouse Consult, at fastsætte frister for, hvor hurtigt familieretten skal afgøre sager, hvor en afgørelse truffet af Familieretshuset indbringes til prøvelse.

Til bemærkningerne fra Center for Familieudvikling kan ministeriet oplyse, at det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at familierettens personale udgøres af lokale byretsdommere, som har en særlig interesse i og kompetencer inden for det familieretlige område, herunder i form af gennemførelse af Domstolsstyrelsens udbudte kurser som klare forudsætninger for at behandle de familieretlige sager.

Til spørgsmålet fra Danner kan ministeriet oplyse, at efter § 368 i retsplejeloven kan domme afsagt af en byret som udgangspunkt ankes til landsretten. Bestemmelsen gælder også for de domme, som familieretten afsiger i 1. instans. Den foreslåede appelbegrænsning i § 453 i retsplejeloven finder kun anvendelse på familierettens afgørelser i sager, der vedrører en afgørelse fra Familieretshuset, som er indbragt for familieretten til prøvelse. Selv i disse sager vil familierettens afgørelse kunne indbringes for landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

4.3. Inddragelse af barnet under sagsbehandlingen i familieretten

Børns Vilkår finder det positivt, at den børnesagkyndige fra Familieretshuset kan følge barnet ind i familieretten. Børns Vilkår understreger, at det er afgørende, at barnet har ret til en bisidder i familieretten på samme måde og under samme begrænsninger, som følger af lov om social service, og uden samtykke fra bopælsforælderen.

Børns Vilkår savner tilbud til familierne, og herunder særligt til barnet, når familieretten har truffet en afgørelse. **Red Barnet** bemærker tilsvarende, at det er vigtigt, at familierne, efter at familieretten har truffet afgørelse, får hjælp til at fortolke, planlægge og afprøve afgørelsen. Red Barnet foreslår derfor, at forældrene forpligtes til i minimum tre måneder efter afgørelsen at deltage i rådgivning og møder i Familieretshuset om udmøntningen af afgørelsen. I forlængelse heraf ser **domstolene** gerne, at der i det nye familieretlige system skabes mulighed for et samarbejde mellem familieretten og Børneenheden om formidlingen af rettens afgørelse til barnet.

Danske Advokater og **Danske Familieadvokater** finder det problematisk, at familieretten kan træffe bestemmelse om tilvejebringelse af en børnesagkyndig erklæring, uden at dommeren har adgang til at deltage i den samtale med barnet, der i så fald skal afholdes.

Dansk Socialrådgiverforening finder det vigtigt, at familieretten er i besiddelse af børnefaglige kompetencer samt kompetencer vedrørende børneinddragelse, børnesamtaler, mægling og arbejdet med sager, hvor der er vold.

Red Barnet opfordrer kraftigt til, at der inddrages børne- og familiefaglige kompetencer i familieretten i tråd med vægtningen af denne kompetence i Familieretshusets arbejde.

Børne- og Socialministeriet

Til Børns Vilkår's ønske om, at barnet har ret til at have en bisidder under behandlingen af sagen i familieretten kan ministeriet oplyse, at efter den foreslåede bestemmelse i § 450 c i retsplejeloven kan familieretten udpege en person til at bistå barnet under behandlingen af en sag om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær. Udpegningen efter bestemmelsen kræver ikke samtykke fra barnets forældremyndighedsindehaver eller bopælsforælder.

Til bemærkningerne fra Dansk Socialrådgiverforening og Red Barnet om inddragelse af børne- og familiefaglige kompetencer m.v. i familieretten kan ministeriet oplyse, at det fremgår af temapapir 6 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at med Familieretshuset får barnet sin egen indgang i form af Børneenheden, der har fokus på barnets trivsel og barnets bedste i processen. Herudover fremgår det af temapapir 7, at der i Familieretshuset vil være fokus på at styrke forældrenes samarbejde, så de selv tager ansvar for at finde en løsning og dermed begrænser belastningen af barnet og på sigt forebygger nye uenigheder og sager i systemet. Dette afspejles i etableringen af et egentligt konflikt håndterings- og rådgivningsrum. Når sagen er oplyst, og parterne ikke har fundet en løsning på deres uenighed, træffer Familieretshuset afgørelse i sagen eller indbringer den for familieretten. Domstolene, herunder familieretten, er i besiddelse af de fornødne konfliktmæglingskompetencer, da domstolene efter kapitel 27 i retsplejeloven tilbyder retsmægling.

Som anført af Danske Advokater og Danske Familieadvokater deltager den dommer, der har bestemt, at der skal foretages en børnesagkyndig undersøgelse, ikke personligt i undersøgelsen, herunder i de samtaler der afholdes med barnet som led i undersøgelsen. Når resultatet fra undersøgelsen foreligger, er det op til den enkelte dommer at tage stilling til den videre behandling af sagen, herunder afholdelse af en samtale med barnet. I så fald afholdes samtalen efter den foreslåede bestemmelse i § 450 b, stk. 2, i retsplejeloven af en børnesagkyndig, men dommeren kan deltage i samtalen.

Ministeriet kan til Børns Vilkår's, domstolenes og Red Barnets bemærkninger om opfølgning på familierettens afgørelser oplyse, at børnesagkyndige fra Familieretshuset efter den foreslåede bestemmelse i § 450 b i retsplejeloven kan deltage i familierettens behandling af sager efter forældreansvarsloven ved i nogle sager at afholde samtale med barnet. Den børnesagkyndige kan endvidere som barnets kontaktperson deltage i samtaler med barnet, der afholdes af en anden børnesagkyndig. Endelig kan familieretten som nævnt ovenfor efter den foreslåede bestemmelse i § 450 c i retsplejeloven udpege en børnesagkyndig fra Familieretshuset til at bistå barnet under behandlingen af sagen. I disse situationer kan den børnesagkyndige yde støtte til barnet efter afgørelsen, herunder ved at formidle afgørelsen til barnet og hjælpe barnet med at forstå afgørelsen og dens betydning for barnet. Endvidere har Børneenheden åbne tilbud, som barnet kan benytte efter sagens afslutning. Det drejer sig særligt om muligheden for, at barnet kan gå i en børnegruppe. Generel støtte til familierne i form af rådgivning og støtte til forebyggelse af sociale problemer ydes af kommunerne efter serviceloven. I de komplekse forældreansvarssager skabes der med lovforslaget en ramme for koordination mellem Familieretshuset og kommunen.

4.4. Den forenkede familiesagsproces

Advokatrådet finder det betænkeligt, at udtalelser fra Familieretshuset, som videregives til familieretten, herunder udtalelser fra parterne, der ikke er afgivet under strafansvar, kan lægges oprøvet til grund i familieretten. Behandles sagen i den forenkede familiesagsproces, kan afgørelsen ikke ankes, hvilket retssikkerhedsmæssigt er meget betænkeligt.

Danske Advokater og **Danske Familieadvokater** finder den forenkede familiesagsproces betænkelig. Foreningerne henviser til, at en sag, der behandles i den forenkede familiesagsproces, afgøres af familieretten på det skriftlige grundlag, der modtages fra Familieretshuset. Dette er problematisk, fordi parterne ved behandlingen af sagen inden indbringelsen kan afgive forklaring uden at være pålagt det strafansvar, som parterne er underlagt ved afgivelse af forklaring i retten. I samværsager er det efter foreningernes opfattelse afgørende, at dommeren møder sagens parter.

Foreningerne påpeger videre, at det er familieretten, der skal formulere parternes påstande, når en sag behandles i den forenkede familiesagsproces, og at det må være vanskeligt for familieretten at formulere en påstand på en måde, så den fremstår neutral.

Efter foreningernes opfattelse er det yderst kritisabelt, at der som udgangspunkt ikke kan beskikkes en advokat for parterne i sager, der behandles i den forenkede familiesagsproces. Foreningerne peger i den forbindelse på, at der er sager, hvor den ene part er svagere end den anden, og hvor den svagere part lades i stikken, hvis vedkommende ikke har mulighed for at gøre brug af advokatbistand. Foreningerne fremhæver endvidere, at advokatbistand ofte er nødvendig for at sikre, at parterne afgiver de korrekte påstande og anbringender, og at de afgiver de relevante oplysninger.

Dansk Socialrådgiverforening finder det positivt for det videre samarbejde mellem parterne, at der åbnes mulighed for, at sager behandles efter en forenklet proces i familieretten. Det er foreningens opfattelse, at parternes forventning om en forenklet proces i familieretten vil give et incitament til at opnå enighed i Familieretshuset.

Landsforeningen Børn og Samvær er bekymret for, at det ikke klart fremgår, hvilke kriterier familieretten skal lægge til grund ved afgørelsen af, om en sag skal behandles efter den forenkede familiesagsproces. Beslutningen herom bør endvidere kunne kæres til landsretten. Foreningen finder derudover, at sagerne ikke bør behandles på skriftligt grundlag.

Litehouse Consult ønsker oplyst, om en part vil kunne benytte en partsrepræsentant, når parten ikke kan få beskikket en advokat i den forenkede familiesagsproces. Litehouse Consult ønsker videre oplyst, hvilken status sandhedsplichten har, når en sag, der er oplyst i Familieretshuset, oversendes til familieretten for at blive afgjort på skriftligt grundlag.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Det fremgår af temapapir 3 og 17 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at bortset fra komplekse sager efter forældreansvarsloven træffes afgørelsen i familieretlige sager af enten Familieretshuset eller familieretten. Når afgørelsen i en § 6-sag skal træffes af familieretten, kan sagen behandles i en forenklet familiesagsproces. Familieretten lægger i den forenkede familiesagsproces samme fundamentale retssikkerhedsmæssige principper om mundtlighed, mulighed for kontradiktion og fuld sagsoplysning til grund, som også gælder i den almindelige domstolsbehandling. Sagsforløbet i den forenkede familiesagsproces adskiller sig dog fra den almindelige sagsgang ved retterne, idet visse sagsskridt i den almindelige domstolsbehandling typisk ikke vil være nødvendige i de mindre komplicerede sager.

Dette er udmøntet ved de foreslåede bestemmelser i §§ 451 og 452 i retsplejeloven. Det følger af bestemmelserne, at når en sag indbringes for familieretten til afgørelse, eller en afgørelse indbringes for familieretten til prøvelse, bestemmer familieretten, om sagen skal behandles i den foreslåede forenkede familiesagsproces. Ellers behandles sagen som en almindelig civil retssag. Ministeriet har i bemærkningerne til bestemmelserne præciseret kriterierne for at bestemme, at en sag skal behandles i den forenkede familiesagsproces.

Med henblik på at undgå unødigt forsinkelse af sagerne foreslås det, at familierettens bestemmelse om, hvordan sagen skal behandles, ikke kan indbringes for højere ret, men det er præciseret, at familieretten kan omgøre sin tidligere bestemmelse om, hvordan sagen skal behandles.

I den forenkledede familiesagsproces udarbejder familieretten en fortegnelse over parternes påstande, anbringender og beviser. Parterne har fuld rådighed over deres påstande og anbringender, men Familieretten skal sørge for, at parternes påstande og anbringender gengives således, at de kan danne grundlag for familierettens afgørelse.

Den forenkledede familiesagsproces er udformet med afsæt i reglerne om behandling af sager om mindre krav, som findes i kapitel 39 i retsplejeloven (småsagsprocessen). Småsagsprocessen indeholder en tilsvarende regel om udarbejdelse af en fortegnelse over parternes påstande m.v., jf. § 406, stk. 5, i retsplejeloven.

Når en sag behandles i den forenkledede familiesagsproces, følger det af den foreslåede bestemmelse i § 452 i retsplejeloven, at sagen afgøres på skriftligt grundlag, hvis familieretten finder det ubetænkeligt at undlade mundtlig behandling. Det er i bemærkningerne til bestemmelsen præciseret, at det er familieretten, der efter en konkret vurdering bestemmer, om en sag skal behandles på skriftligt grundlag.

Det følger videre af den foreslåede bestemmelse i § 452 i retsplejeloven, at sagen som udgangspunkt behandles på det grundlag, som familieretten har modtaget fra Familieretshuset, men at familieretten kan træffe bestemmelse om yderligere oplysning af sagen. Uanset om der foretages yderligere sagsoplysning eller ej, indskrænker bestemmelsen ikke familierettens frie bevisvurdering.

Samtidig kan det oplyses, at i sager, der indbringes for familieretten til afgørelse, og som behandles i den forenkledede familiesagsproces, kan rettens afgørelse appelleres til landsretten efter de almindelige regler om anke og kære af civile retlige afgørelser. Derimod kan familierettens afgørelse i en sag, hvor en afgørelse truffet af Familieretshuset indbringes for familieretten til prøvelse, kun appelleres med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Begrundelsen for den foreslåede appelbegrænsning er, at de omhandlede afgørelser vedrører prøvelse af en afgørelse truffet af Familieretshuset. Da sagen inden indbringelsen for familieretten har været undergivet behandling af en administrativ myndighed, bør der ikke være fri adgang til at få Familieretshusets afgørelse prøvet af landsretten.

I sager, som Familieretshuset behandler i den forenkledede familiesagsproces, er processen lagt i hænderne på familieretten, der skal vejlede parterne, hvorfor de som udgangspunkt ikke har behov for fri proces. Det foreslås dog, at familieretten kan give en part, der opfylder de økonomiske betingelser i § 325 i retsplejeloven, fri proces, hvis parten undtagelsesvist har behov for advokatbistand. Ministeriet skal understrege, at den forenkledede familiesagsproces ikke begrænser parternes muligheder for at være repræsenteret ved advokat, og at det alene er mulighederne for fri proces, der begrænses.

Til bemærkningerne fra Lighthouse Consult om partsrepræsentation kan ministeriet oplyse, at en part ikke er afskåret fra at benytte en advokat, selv om det ikke er muligt for parten at få fri proces. For sager ved familieretten gælder i øvrigt de almindelige regler om rettergangsfuldmægtige i kapitel 13 i retsplejeloven.

4.5. Familierettens anvendelse af børnesagkyndige

Domstolene finder det meget positivt, at alle børn, der skal inddrages i en sag i familieretten, møder i retten sammen med sin kontaktperson. Derimod er det problematisk, at det er barnets kontaktperson, der skal holde børnesamtalen. Det skyldes, at det under familierettens behandling af en familiesag er væsentligt at sikre, at barnet og familien oplever en sagsbehandling, herunder en børnesamtale, der forestås af en upartisk dommer og en uhildet børnesagkyndig psykolog. Kun derved sikres grundlæggende retssikkerhedsmæssige garantier.

Når dommeren skal tale med barnet, er det vigtigt, at samtalen gennemføres sammen med en børnesagkyndig med psykologkompetencer, som retten vælger. Kun derved kan retten få den nødvendige sagkyndige bistand, samtidig med at det sikres, at den sagkyndige er uvildig og uhildet i forhold til den sagsforberedelse og de forligsbestræbelser, der er foregået i Familieretshuset. Kontaktpersonen og rettens børnesagkyndige kan derfor ikke være den samme person.

Domstolene bemærker, at ved familierettens behandling af en sag skal hensynet til, at barnet møder færrest mulige personer vægtes mod hensynene til, at der skal træffes en korrekt afgørelse, og at barnet og familien oplever en retssikkerhedsmæssig forsvarlig, upartisk og uvildig behandling af sagen. Samtidigt skal Familieretshuset og familieretten tilrettelægge sagsbehandlingen på en måde, der understøtter, at barnet kun møder de personer, der er nødvendige for at støtte barnet og for at træffe afgørelsen i sagen.

Tilsvarende gør sig efter domstolenes opfattelse gældende ved børnesamtaler i sager om fuldbyrdelse af forældreansvar.

Dansk Psykolog Forening er enig i, at antallet af voksne professionelle, som barnet møder under behandlingen af en sag, bør reduceres mest muligt. Her spiller kontaktpersonordningen en vigtig rolle. En fast kontaktperson fra Børneenheden, der følger barnet på tværs af det nye system, kan fungere som en fast støtte, som barnet kan henvende sig til under sagsbehandlingen.

Hensynet til at skåne barnet for mange voksne bør imidlertid afvejes over for vigtigheden af, at der ikke sker sammenblanding af den børnesagkyndiges roller. Der bør altid være vandtætte skotter mellem konflikt- og rådgivningsenheden og sagsbehandlingen. Det er derfor afgørende, at der ikke forekommer personsammenfald mellem rådgiver og myndighedsperson. Begge funktioner kan imidlertid godt ske i regi af samme institution, f.eks. i Familieretshuset, og en børnesagkyndig kan være rådgiver i én sag og myndighedsperson, der afholder børnesamtale, i en anden.

Mødrehjælpen er enig i, at samtaler med børn som hovedregel bør holdes sammen med den kontaktperson, som barnet har fået tilknyttet fra Børneenheden. I de fleste tilfælde bør kontaktpersonen kunne referere tidligere børnesamtaler over for familieretten, medmindre der er nye oplysninger i sagen, således at barnet ikke skal gennem flere samtaler med identisk indhold, blot fordi sagen behandles i et nyt regi.

Statsforvaltningen fremhæver, at det af hensyn til intentionerne om, at børn møder så få voksne som muligt, bør være udgangspunktet, at det er en børnesagkyndig fra Børneenheden, som afholder samtaler med barnet, og at den pågældende børnesagkyndige som udgangspunkt er barnets kontaktperson, medmindre der foreligger ganske særlige omstændigheder. Formålet med Børneenheden er bl.a. at sikre, at børn kommer så skånsomt igennem behandlingen af en sag efter forældreansvarsloven som muligt, og at barnets perspektiv og synspunkter belyses bedst muligt.

I sager om familierettens prøvelse af Familieretshusets afgørelser efter forældreansvarsloven får familieretten mulighed for at veje hensynet til barnet over for hensynet til at give parterne en reel mulighed for at få prøvet alle aspekter.

Det kan efter en konkret vurdering betyde, at der skal afholdes en ny samtale med barnet, herunder at samtalen afholdes af en anden børnesagkyndig. Familieretten bør således efter Statsforvaltningens opfattelse have tungtvejende og velbegrundende årsager til at vælge en anden børnesagkyndig end en fra Børneenheden. Det bør derfor overvejes at præcisere, hvilke årsager der kan begrunde en undtagelse fra hovedreglen om, at det er barnets kontaktperson fra Børneenheden, der afholder samtalen med barnet i familieretten.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Det fremgår af temapapir 9 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at det af hensyn til barnets oplevelse af et samlet system vil være Børneenheden, der forestår samtaler med børn i familieretten. Det fremgår endvidere af temapapir 19, at i fuldbyrdelsessager vil det i udgangspunktet være en medarbejder fra Børneenheden, der gennemfører eventuelle samtaler med barnet.

Ved udmøntningen af dette i de foreslåede bestemmelser i retsplejeloven om familierettens sagsbehandling har ministeriet allerede efter anmodning fra domstolene præciseret, at den enkelte dommer altid har mulighed for at udpege den børnesagkyndige, der skal afholde en samtale med det konkrete barn. Det vil sige, at dommeren i den enkelte sag kan udpege en børnesagkyndig, der ikke er fra Børneenheden. Bestemmelserne kan således administreres som beskrevet af domstolene og Dansk Psykolog Forening, hvis dette skønnes nødvendigt. På denne måde forfølges overordnet aftalens intentioner om, at antallet af voksne omkring barnet skal minimeres, samtidigt med at familieretten inddrømmes mulighed for at bestemme, hvem der skal afholde samtale med barnet.

Domstolenes bemærkninger om vigtigheden af, at Familieretshuset og familieretten tilrettelægger sagsbehandlingen på en måde, der understøtter, at barnet kun møder de personer, der er nødvendige for at støtte barnet og for at træffe afgørelsen i sagen, vil indgå i de administrative forskrifter om Familieretshusets behandling af sager efter forældreansvarsloven.

Til Statsforvaltningens bemærkninger om muligheden for, at der i prøvelsessagerne afholdes en ny samtale med barnet, kan ministeriet oplyse, at af retssikkerhedsmæssige grunde bør domstolenes adgang til bevisbedømmelse i prøvelsessager ikke begrænses.

4.6. Indbringelse af sager for familieretten

Advokatrådet foreslår, at afgørelse om, hvem der er rette sagsøger i en sag, der indbringes for familieretten, træffes af familieretten, da afgørelsen er juridisk.

Danske Advokater og **Danske Familieadvokater** finder det meget positivt, at familieretten under behandlingen af en sag efter forældreansvarsloven efter anmodning fra en part også kan træffe afgørelse om andre spørgsmål efter bl.a. forældreansvarsloven. **Domstolene** foreslår, at den foreslåede bestemmelse i § 450 f i retsplejeloven ændres således, at familieretten kan tillade, at andre familieretlige spørgsmål kan inddrages under behandlingen af en familieretlig sag, som familieretten behandler. **Statsforvaltningen** påpeger videre, at det ikke fremgår af lovforslaget, om familieretten kan træffe afgørelse om bidrags størrelse, hvis et ægtepar skilles ved afgørelse truffet af familieretten med dertil hørende bidragspligt.

Domstolene foreslår videre, at Familieretshuset ved indbringelse af en sag for familieretten ikke medsender alle sagens akter, men kun de relevante akter. Domstolene henviser i den forbindelse til databeskyttelseslovgivningen og til, at det er et grundlæggende princip i retsplejen, at retten kun får forelagt det materiale, som er nødvendigt for rettens vurdering af sagen.

Domstolene mener ikke, at Familieretshuset skal kunne indbringe delspørgsmål for familieretten til afgørelse. Domstolene mener heller ikke, at midlertidige afgørelser om forældreansvar truffet af Familieretshuset bør kunne indbringes for familieretten til prøvelse, da det er uheldigt, at en sag efter forældreansvarsloven behandles i Familieretshuset, mens familieretten skal behandle og afgøre det midlertidige spørgsmål som en selvstændig sag.

Domstolene foreslår, at den gældende bestemmelse i § 33, stk. 2, i forældreansvarsloven videreføres således, at Familieretshuset kan færdiggøre igangsatte børnesagkyndige undersøgelser, selvom sagen er indbragt for familieretten.

Domstolene påpeger, at retsplejeloven skal regulere de almindelige domstoles sagsbehandling, og i retsplejeloven bør man derfor kunne finde bl.a. reglerne om domstolenes saglige og stedlige kompetence og om sagens parter status som sagsøger og sagsøgte. Det er problematisk og ulogisk, at bestemmelser om indbringelse af sager for familieretten, og om hvem, der skal anses for sagsøger og sagsøgt under familierettens behandling af sagerne, skal ophæves i retsplejeloven og overføres til Familieretshusloven. Særligt bør reglerne om værning findes i retsplejeloven. Det er i øvrigt retssikkerhedsmæssigt betænkeligt med bestemmelser som den foreslåede § 46 i forslaget til Familieretshusloven, hvorefter familieretten efter domstolenes opfattelse afskæres fra at påse rettens stedlige kompetence. En bestemmelse som den foreslåede § 44, stk. 6, i forslaget til Familieretshusloven, hvorefter Familieretshuset kan bestemme, at en sag skal indbringes for familieretten i en anden retskreds end der, hvor den som hovedregel ville høre til, er også problematisk. Af hensyn til borgernes retssikkerhed skal domstolene ex officio kunne påse, om der er værning for en sag, der er anlagt ved domstolene.

Domstolene påpeger videre, at med Familieretshusloven får Familieretshuset til opgave at behandle en række meget forskellige sager, herunder også sager med relation til borgernes personlige forhold såsom sager om tilladelse til at indgå et ægteskab, sager efter navneloven samt sager om udpegning som repræsentant for et mindreårigt uledsaget flygtningebarn, om optagelse i botilbud og om udpegning af børnesagkyndige til kommunernes børn og ungevalg. Med forslaget skabes der efter domstolenes opfattelse en særlig let adgang til domstolsbehandling af disse sager, mens aftalen om ét samlet familieretligt system efter domstolenes opfattelse alene omhandler sager med uenighed i brudte familier om forældremyndighed, barnets bopæl, samvær, separation, skilsmisse, omstødelse af ægteskab, børnebidrag og ægtefællebidrag. Spørgsmålet om eventuelt at lette adgangen til domstolsprøvelse for andre af Statsforvaltningens sagsområder bør behandles ved anden lejlighed. Samtidig påpeger domstolene, at eksempelvis en ansøgning om tilladelse til at indgå ægteskab ikke i sig selv indeholder en partstvist, som familieretten kan tage stilling til, hvis sagen indbringes for familieretten til afgørelse. Hvis familieretten skal prøve Familieretshusets afgørelse i en sådan sag, er der derimod en partstvist mellem borgeren og Familieretshuset. Domstolene anbefaler, at begrebet partstvist anvendes i overensstemmelse hermed.

Den foreslåede bestemmelse i § 15, nr. 6, i forslaget til Familieretshusloven om genoptagelse af en afgørelse eller oversendelse af den til familieretten hurtigst mulig og så vidt muligt inden ti dage, betyder efter **Statsforvaltningens** opfattelse, at sager, der kunne afsluttes i Familieretshuset efter genoptagelse, ender med at blive sendt til familieretten til afgørelse. Statsforvaltningen henviser til, at efter den nuværende praksis for behandling af klager på bidragsområdet afventes udløbet af klagefristen på fire uger, før sagen oversendes til Ankestyrelsen, også i de situationer hvor der på baggrund af klagen ikke er grundlag for at genoptage afgørelsen. Dette skyldes, at en eventuel klage fra modparten kan indeholde oplysninger, som giver anledning til genoptagelse. Statsforvaltningen henviser videre til, at klager ofte indeholder utilstrækkelige oplysninger til vurdering af, om sagen skal genoptages, og at det derfor er nødvendigt at

indhente oplysninger hos klager, før det kan vurderes, om sagen skal genoptages. **Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen** har bemærket tilsvarende.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Det fremgår af temapapir 9 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at overgangen af en sag til familieretten skal ske på en måde, der understøtter oplevelsen af et samlet forløb for familien, og den skal ske så smidigt og effektivt som muligt af hensyn til familien og sagens videre forløb. For at fastholde intentionen om at skabe sammenhængende forløb for familierne skal det ved overgangen til familieretten sikres, at alle oplysninger, som er kommet frem under behandlingen af sagen i Familieretshuset, følger sagen frem til afgørelsen i familieretten.

Ministeriet kan til Advokatrådets forslag om, at familieretten skal træffe afgørelse om, hvem der er rette sagsøger i en sag, der indbringes for familieretten, oplyse, at det er i overensstemmelse med gældende ret i § 448 a, stk. 3, i retsplejeloven, at afgørelse om, hvem der er rette sagsøger i en indbragt sag, træffes administrativt.

Ministeriet har på baggrund af bemærkningerne fra domstolene og Statsforvaltningen ændret lovforslaget således, at familieretten kan tillade, at andre familieretlige spørgsmål inddrages under behandlingen af en familieretlig sag, som familieretten behandler. Af hensyn til Børneenhedens tilbud til børn i Familieretshuset kan familieretten dog ikke inddrage en sag efter forældreansvarsloven under behandlingen af en anden sag, medmindre der er tale om en anden sag om forældreansvar vedrørende samme barn.

I overensstemmelse med databeskyttelseslovgivningen har ministeriet på baggrund af bemærkningerne fra domstolene præciseret i bemærkningerne til lovforslaget at Familieretshuset ved indbringelsen af en sag for familieretten ikke må vedlægge akter, der er irrelevante for sagen.

Ministeriet skal til domstolenes bemærkning vedrørende midlertidige afgørelser understrege, at der med aftalen om ét samlet familieretligt system og lovforslagene, der udmønter aftalen, skabes ét samlet familieretligt system, der alene består af to enheder – Familieretshuset og familieretten. Der er således ikke mulighed for, at en anden myndighed vil kunne tage stilling til en midlertidig afgørelse truffet af Familieretshuset. Da midlertidige afgørelser kan være indgribende, f.eks. ved ophævelse af samvær, er det nødvendigt at opretholde den gældende adgang til prøvelse af midlertidige afgørelser. Denne prøvelse skal derfor nødvendigvis, ligesom prøvelsen af Familieretshusets øvrige afgørelser, foretages af familieretten.

Ministeriet har på baggrund af domstolenes bemærkninger ændret lovforslaget således, at § 33, stk. 2, i forældreansvarsloven videreføres, og fjernet henvisningen til, at Familieretshuset kan indbringe delspørgsmål for familieretten til afgørelse.

På baggrund af domstolenes bemærkning vedrørende reglerne om domstolenes saglige og stedlige kompetence og om sagens parterers status som sagsøger og sagsøgte er bestemmelserne herom overført til retsplejeloven. Familieretshusets mulighed for at bestemme, at en sag skal indbringes for en anden familieret end den, som den ellers skulle indbringes for, opretholdes, men den familieret, som en sag er indbragt for, får mulighed for at henvise sagen til behandling ved familieretten i en anden retskreds, hvis det er mest hensigtsmæssigt, at sagen behandles der. Formålet med disse to muligheder er at sikre, at sager, der bør behandles sammen, kan behandles af samme familieret, selvom de enkelte sager isoleret set ville skulle behandles af forskellige familieretter. Dette skal eksempelvis forhindre situationer, hvor en sag om forældreansvar indbringes for familieretten ved barnets bopæl, mens en sag om børnebidrag, der behandles sammen med forældreansvarssagen, indbringes for familieret-

ten ved en af forældrenes bopæl, hvilket kan være en anden familieret. Samtidig ændres reglen om, at Familieretshusets bestemmelse om, for hvilken familieret en sag indbringes, ikke kan indbringes for familieretten til, at disse bestemmelser ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed. Det bemærkes, at bestemmelserne om, for hvilken familieret Familieretshuset skal indbringe en sag, ikke afskærer familieretten for af egen drift efter § 248 i retsplejeloven at prøve spørgsmålet om rette værning og henvise en sag til en anden familieret. Dette er præciseret i bemærkningerne til lovforslaget.

Til domstolenes bemærkninger om hvilke sager der i det nye familieretlige system kan indbringes for familieretten, kan ministeriet oplyse, at det følger af den foreslåede bestemmelse i § 2 i forslaget til Familieretshusloven, at Familieretshuset bl.a. skal behandles vielsessager og sager efter navneloven, da sådanne sager er omfattet af den familieretlige lovgivning. Familieretshuset kan også behandle sager efter adoptionsloven, kapitel 24 i serviceloven, § 19 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, værgemålsloven, § 37, § 54, stk. 3, og § 68 i arveloven og lov om fremtidsfuldmagter. Efter § 9 i forslaget til Familieretshusloven behandles disse sager imidlertid efter den lovgivning, der gælder for den pågældende sag. Familieretshusloven finder ikke anvendelse for disse sager, bortset fra kapitel 3 der indeholder enkelte generelle regler for Familieretshusets sagsbehandling. Bestemmelserne i Familieretshusloven om indbringelse af sager og afgørelser for familieretten finder således ikke anvendelse for sager efter de nævnte love og bestemmelser. Familieretten har således ikke kompetence til at træffe afgørelse i sådanne sager. Ministeriet har på baggrund af domstolenes bemærkninger præciseret i § 2 i forslaget til Familieretshusloven, i hvilket omfang loven finder anvendelse for de omhandlede sager.

Ministeriet har som følge af domstolenes bemærkninger om partstvister ændret forslaget til Familieretshusloven således, at familieretlige sager, hvor der ikke skal tages stilling til en tvist mellem to private parter, altid afgøres af Familieretshuset med mulighed for at indbringe afgørelsen for familieretten til prøvelse.

Til bemærkningerne fra Statsforvaltningen og Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen om Familieretshusets muligheder for at genoptage en afgørelse, som en part har anmodet om at få indbragt for Familieretten til prøvelse, skal ministeriet bemærke, at det ikke findes hensigtsmæssigt, at overvejelser om genoptagelse af sagen medfører, at oversendelsen af sagen til Familieretten udsættes. Dette skyldes hensynet til parternes behov for en hurtig afklaring af deres situation.

4.7. Appelbegrænsning

Landsretterne foreslår, at adgangen til frit at appellere familierettens afgørelser om samvær, for så vidt angår mere hverdagsagtige spørgsmål, afskæres. Landsretterne foreslår videre, at familierettens afslag på at få prøvet en afgørelse truffet af Familieretshuset, fordi den foreslåede frist på fire uger for at indgive en prøvelsesanmodning er overskredet, ikke skal kunne indbringes for højere ret.

Landsretterne kan tilslutte sig forslaget om, at familierettens afgørelser i sager, hvor Familieretshuset allerede har truffet en afgørelse, kun kan appelleres til landsretten med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Landsretterne har endvidere anført, at der ikke i bemærkningerne er nogen omtale af de almindelige appelbegrænsninger i §§ 368 a og 389 a retsplejeloven.

Procesbevillingsnævnet anfører, at anvendelsesområdet for appelbegrænsningen i den foreslåede § 453, stk. 4, i retsplejeloven er uklar. Nævnet anfører samtidigt, at forholdet mellem den foreslåede kærebegrænsning og de almindelige kærebegrænsningsregler i § 253, stk. 4, og § 389 a i retsplejeloven bør

reguleres udtrykkeligt, og at fristen for ansøgning om kæretilladelse ikke fremgår af forslaget. Nævnet anfører videre, at reglerne for ansøgning om anke- og kæretilladelse bør reguleres særskilt. Endelig påpeger nævnet, at der ikke er fastsat en frist for at anke og kære, når der er meddelt henholdsvis anke- og kæretilladelse, jf. § 372, stk. 2, og § 394, stk. 2, i retsplejeloven.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Med hensyn til landsretternes forslag om at begrænse adgangen til at kunne appellere familierettens afgørelser om samvær, bemærker ministeriet, at efter den foreslåede bestemmelse i § 27 i forslaget til Familieretshusloven indbringer Familieretshuset sager om samvær for familieretten til afgørelse, når afgørelsen vil være indgribende for barnet. Dette medfører, at mere hverdagsprægede spørgsmål om samvær afgøres af Familieretshuset. Familieretshusets afgørelse herom indbringes for familieretten, mens familierettens afgørelse i prøvelsessagen kun kan appelleres til landsretten med Procesbevillingsnævnets tilladelse. Lovforslaget indeholder således allerede en appelbegrænsning, der i vidt omfang svarer til landsretternes forslag. Der er derfor efter ministeriets opfattelse ikke grundlag for yderligere appelbegrænsning.

Ministeriet kan oplyse, at bestemmelsen om muligheden for at få en afgørelse prøvet af familieretten, selvom den foreslåede frist på fire uger for at indgive en prøvelsesanmodning er overskredet, er overført til retsplejeloven. Det fremgår af den nye bestemmelse, at familierettens afslag på at få prøvet en afgørelse ikke kan indbringes for højere ret. Derved opretholdes den gældende ordning, hvorefter afslag ikke kan påklages.

Med hensyn til Procesbevillingsnævnets bemærkninger til den foreslåede appelbegrænsning kan ministeriet oplyse, at den foreslåede appelbegrænsning i § 448 c, stk. 4, i retsplejeloven er flyttet til § 453 i retsplejeloven. Bestemmelsen vedrører fortsat alene familierettens materielle afgørelser vedrørende prøvelsen af en afgørelse truffet af Familieretshuset. Appelbegrænsningen omfatter således ikke afgørelser i sager, der er indbragt for familieretten til afgørelse, og heller ikke f.eks. kendelser om processuelle spørgsmål. Den foreslåede appelbegrænsningsvarer til formuleringen af appelbegrænsningen i § 368, stk. 2, i retsplejeloven. Ministeriet har på baggrund af nævnets bemærkninger præciseret bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse, at appelbegrænsningen skal forstås i overensstemmelse med de gældende appelbegrænsninger i § 368, stk. 2, i retsplejeloven. Tilsvarende gælder i forhold til kære med hensyn til de almindelige regler om kærebegrænsning i § 253, stk. 4, og § 389 a i retsplejeloven.

Efter den foreslåede bestemmelse i § 453 i retsplejeloven er fristerne for ansøgning om appeltilladelse udformet på samme måde som de øvrige ansøgningsfrister.

Ministeriet kan herudover oplyse, at appelbegrænsningen i § 368, stk. 1, i retsplejeloven, for så vidt angår sager, hvor påstanden har en økonomisk værdi af højest 20.000 kr., ligeledes finder anvendelse på familierettens afgørelser. Det samme gælder for landsrettens mulighed for i medfør af § 368 a i retsplejeloven at afvise at behandle en sag i 2. instans, hvis der ikke er udsigt til, at sagen vil få et andet udfald end i byretten, og sagen ikke er af principiell karakter eller andre grunde ikke i øvrigt taler for, at sagen skal behandles af landsretten. Det bemærkes dog, at landsretten ikke kan afvise en sag, som er indbragt efter tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

I relation til nævnets bemærkninger vedrørende anke og kære efter meddelelse af anke- eller kæretilladelse kan det oplyses, at fristen for anke efter anketilladelse almindeligvis er fire uger, jf. § 372, stk. 2, i retsplejeloven, og at fristen for kære efter kæretilladelse er to uger, jf. § 394, stk. 2, i retsplejeloven. Henset til bemærkningerne fra nævnet har ministeriet ændret forslaget sådan, at disse

anke- og kærefrister også gælder for anke- og kæretilladelse meddelt efter den foreslåede bestemmelse i § 453 i retsplejeloven.

4.8. Fuldbyrdelse af forældreansvar

Børns Vilkår mener ikke, at fuldbyrdelse med tvang skal være en mulighed i samværssager, men samtidigt erkender Børns Vilkår, at de foreslåede fuldbyrdelsesregler kan bidrage til, at målet om, at ingen afgørelser skal fuldbyrdes ved tvang, kan nås. Børns Vilkår anbefaler, at det beskrives i detaljer, hvordan bestemmelsen om fuldbyrdelse til barnets bedste skal fortolkes, da forældrene ofte er uenige om, hvad der er barnets bedste.

Danner finder det positivt, at man i loven har foreslået, at reglerne om fuldbyrdelse af samvær forsvinder, dvs. at fogeden ikke mere kan køre ud og hente børnene.

Dansk Psykolog Forening mener, at der altid bør være en børnesagkyndig psykolog knyttet til sager om fuldbyrdelse af forældreansvar, da det konkret skal afgøres, om barnet lider skade på sjæl eller legeme ved at blive udleveret, hvilket indebærer en psykologfaglig vurdering.

Domstolene bemærker generelt, at afhentning af et barn er en mulighed, som allerede i dag kun anvendes i yderste konsekvens, og alene når andre tvangsmidler ikke kan føre til det ønskede resultat. En styrkelse og udvidelse af retens værktøjer kan derfor være med til at reducere antallet af fuldbyrdelser, hvor det bliver nødvendigt at skride til afhentning af barnet.

Domstolene finder den foreslåede bestemmelse i § 456 p i retsplejeloven om muligheden for at hjemvise en sag om fuldbyrdelse af forældreansvar til Familieretshuset problematisk. Bestemmelsen giver ikke tilstrækkelige anvisninger på, hvordan familieretten skal foretage sin afgrænsning af, hvornår fuldbyrdelse varetager barnets bedste, herunder om der er tiltænkt en ændring af gældende praksis for hvornår en fuldbyrdelsessag skal fremmes. Samtidig medfører bestemmelsen en sammenblanding af familierettens materielle prøvelse og familierettens opgave med fuldbyrdelse af en afgørelse eller aftale. Samtidigt strider hjemvisningsmuligheden grundlæggende mod den rolle, som den tvangsfuldbyrdende myndighed efter retsplejeloven i almindelighed er tillagt. Der kan således efter § 501, stk. 2, i retsplejeloven som udgangspunkt ikke under fuldbyrdelsen rejses indsigelser mod domme m.v. Det fremgår heller ikke af den foreslåede bestemmelse, hvordan Familieretshuset skal behandle en hjemvist sag, ud over at den skal behandles i en særlig hurtig proces. Det er uafklaret, om hjemvisningsmuligheden kun skal anvendes efter påstand fra en part, eller om familieretten skal kunne anvende muligheden af egen drift. Det er efter domstolenes opfattelse problematisk og retssikkerhedsmæssigt særdeles betænkeligt i en partsproces, hvis familieretten skal anvende hjemvisningsmuligheden af egen drift. Domstolene henviser i den forbindelse til muligheden i § 502, stk. 1, nr. 2, i retsplejeloven for at udsætte fuldbyrdelsen, hvis der er indgivet anmodning om ændring af den afgørelse eller aftale, der søges fuldbyrdet. Endelig bemærker domstolene, at adgangen til at hjemvise sagen til fornyet behandling forudsætter, at sagen allerede har været behandlet i Familieretshuset, hvilket ikke behøver at være tilfældet, hvis parterne har indgået en aftale, der kan fuldbyrdes.

Domstolene kan tilslutte sig forslaget om, at familieretten kan tilbageholde en forælder i forbindelse med tvangsfuldbyrdelse, men peger på, at der mangler fastlæggelse af kriterier for at tilbageholde en forælder og af hvordan, en tilbageholdelse skal gennemføres. Tilsvarende anføres af **Advokatrådet**.

Danske Advokater og **Danske Familieadvokater** kan tilslutte sig, at magtandvælsen ved fuldbyrdelse fremover kan udøves over for den relevante forælder, hvis dette er det bedste i den konkrete sag.

Domstolene påpeger, at forløbet med pålæg, udløsning, opkrævning og inddrivelse af tvangsbøder er tidskrævende og kompliceret, og at forløbet svækker brugen af tvangsbøder som effektivt middel til at gennemtvunge udleveringen af et barn. En forhøjelse af tvangsbødernes størrelse kan derfor ikke stå alene, hvis tvangsbøder skal være effektive som adfærdsregulerende værktøj.

Domstolene påpeger, at det ikke fremgår klart af lovforslaget, om den foreslåede bestemmelse i § 449 i retsplejeloven om lukkede døre finder anvendelse ved fuldbyrdelse af forældreansvar.

Endelig ser domstolene gerne, at det er barnets kontaktperson, udpeget af Børneenheden, der under en fuldbyrdsessag varetager opgaven som bisidder for barnet.

Foreningen Mor bemærker, at tvangsfuldbyrdelse kan være problematisk, men finder, at alternativet, hvor myndighederne er meget tilbageholdende, er værre. For så vidt angår tvangsbøder bemærker foreningen, at bøden kan gå ud over barnet, og at kvinder rammes hårdere end mænd grundet en lavere indkomst. For så vidt angår frihedsberøvelse af en forælder, bemærker foreningen, at dette blot udvider brugen af tvang, da der fortsat vil skulle anvendes tvang over for et barn, der modsætter sig. Foreningen bemærker videre, at frihedsberøvelse kan fremkalde ydmygende situationer, og at den tilbageholdende forælder bør have rettigheder som en anholdt.

Landsretterne og **Procesbevillingsnævnet** anfører, at spørgsmålet om kære af familierettens afgørelser om tvangsfuldbyrdelse bør behandles i lovforslaget.

Litehouse Consult foreslår, at det tilføjes i den foreslåede bestemmelse om betingelserne for fuldbyrdelse af forældreansvar i § 456 p i retsplejeloven, at fuldbyrdelsen også skal varetage barnets ret til trivsel og beskyttelse, jf. den foreslåede formålsbestemmelse i forslaget til Familieretshusloven. Litehouse Consult anbefaler samtidig, at man i videst muligt omfang ophører med at afhente børn med magt i skoler og daginstitutioner.

Efter **Mandecentrets** opfattelse medfører fuldbyrdsesreglerne en skævrinding af de hensyn, der bør tages i varetagelsen af barnets bedste, idet der ikke i tilstrækkelig grad tages hensyn til, at barnet beskyttes mod en langvarig og skadelig fastholdelse i en loyalitetskonflikt imellem forældrene. Lovforslaget åbner op for at forlænge denne fastholdelse gennem de muligheder som den nægtende forælder gives for at fortsætte isolationen af barnet fra den anden forælder.

Med hensyn til de enkelte elementer i de foreslåede fuldbyrdsesregler fremhæver Mandecenteret, at samtale med barnet bør have fundet sted under den tidligere sagsbehandling, og at afholde en samtale under fuldbyrdelsen derfor bør overvejes nøje. Videre frygter Mandecenteret, at den foreslåede forhøjelse af størrelsen af dagbøder vil give den tilbageholdende forælder mulighed for at argumentere med, at bøderne rammer barnet og dets trivsel og dermed annullere dette virkemiddels kraft. Samtidig er Mandecentret skeptisk over for muligheden for at udsætte en fuldbyrdsessag på tilbud om børnesagkyndig rådgivning til forældrene. Mandecentret er også skeptisk over for inddragelsen af børnesagkyndige i fuldbyrdsessager, da det dermed reelt er den børnesagkyndige, der træffer afgørelsen om udlevering af barnet.

Endelig ser Mandecentret muligheden for at fuldbyrde gennem tilbageholdelse af den ene forælder som en kærkommen mulighed for tvangsfuldbyrdelse, der skåner barnet mest muligt.

Mødrehjælpen er enig i, at fuldbyrdelse af afgørelser i videst muligt omfang skal tage hensyn til barnet, og støtter derfor forslaget om, at sager om fuldbyr-

delse behandles i familieretten. Da afhentning af et barn er meget traumatiserende, bør det være allersidste udvej, og Mødrehjælpen håber derfor, at et øget fokus på de forebyggende og konfliktmæglende tiltag reducerer antallet af afhentninger yderligere.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Det fremgår af temapapir 19 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl og samvær) kun kan fuldbyrdes ud fra hensynet til barnet, og at fuldbyrdelsen skal varetage barnets bedste. Endvidere skal der foretages en indledende vurdering af, om sagen har en sådan karakter, at der er behov for en fornyet grundig børne- og familiefaglig behandling i det røde spor i Familieretshuset og dernæst familieretten. I så fald hjemvises sagen til Familieretshuset til behandling i en særlig hurtig procedure.

Det fremgår videre af temapapir 19, at det fortsat vil være udgangspunktet, at fuldbyrdelsessager søges forligt. Kan sagen ikke forliges, og er der ikke grundlag for hjemvisning, skal familieretten overveje at anvende tvangsbøder, før andre fuldbyrdelsesmidler kan bringes i spil. Inden en eventuel afhentning af barnet, skal familieretten overveje at udsætte sagen på udkørende børnesagkyndig rådgivning. Hvis rådgivningen ikke løser sagen, skal familieretten anvende tvangsmidlet tilbageholdelse af en forælder, før familieretten overvejer at fuldbyrde ved afhentning af barnet. Fuldbyrdelsesmidlerne skal anvendes proportionalt med et fokus på at ramme forælderen frem for barnet for herved at sikre så skånsom en fuldbyrdelse som muligt af hensyn til barnet.

Bemærkningerne fra høringsparterne giver ministeriet anledning til følgende generelle bemærkninger:

Det afhænger af en konkret vurdering i den enkelte sag, om betingelserne for at fuldbyrde forældreansvar er opfyldte. Til brug for denne vurdering kan familieretten indkalde en repræsentant fra kommunen til at varetage barnets interesser, og der kan afholdes en samtale med barnet. Skal fuldbyrdelsen helt undtagelsesvist ske ved afhentning af barnet, skal der som udgangspunkt deltage en børnesagkyndig eller en repræsentant fra kommunen.

Til bemærkningerne fra Lighthouse Consult kan ministeriet oplyse, at formålsbestemmelsen i forslaget til Familieretshusloven og den tilsvarende foreslåede formålsbestemmelse i forældreansvarsloven vedrører afgørelser om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær. Der er således i udgangspunktet tale om langsigtede løsninger, hvori bl.a. indgår varetagelse af barnets trivsel. Som nævnt ovenfor skal

forældreansvar kun kunne fuldbyrdes ud fra hensynet til barnet, og når fuldbyrdelsen varetager barnets bedste. Der ses ikke at være behov for herudover at nævne, at fuldbyrdelse også skal varetage barnets trivsel. Ministeriet har derimod på baggrund af bemærkningen præciseret i bemærkningerne til de foreslåede fuldbyrdelsesregler, at der ved fuldbyrdelse også skal tages hensyn til beskyttelsen af barnet. Ministeriet kan videre oplyse, at det følger af de foreslåede fuldbyrdelsesregler, at der – i overensstemmelse med aftalen om ét samlet familieretligt system – også ved valg af fuldbyrdelsesmiddel skal tages hensyn til barnets bedste, hvilket også omfatter spørgsmål om, hvor og hvordan en eventuel afhentning af barnet skal finde sted.

På baggrund af bemærkningerne fra Mandecenteret har ministeriet i bemærkningerne til fuldbyrdelsesreglerne præciseret, at der i fuldbyrdelsessager også kan tages hensyn til, at barnet beskyttes imod en langvarig og skadelig fastholdelse i en loyalitetskonflikt imellem forældrene. Dette er i overensstemmelse med aftalen om ét samlet familieretligt system.

I relation til spørgsmålet om hjemvisning af en afgørelse til fornyet behandling i Familieretshuset kan ministeriet indledningsvis oplyse, at den pågældende

foreslåede bestemmelse i § 456 p i retsplejeloven i lyset af domstolenes bemærkninger er ændret således, at begrebet henvisning anvendes i stedet for hjemvisning. Bestemmelsen i § 456 p i retsplejeloven indeholder således to grundlæggende betingelser for fuldbyrdelse af forældreansvar. Hovedbetingelsen er, at fuldbyrdelse kun kan ske under hensyn til barnet og skal varetage barnets bedste. Derudover er fuldbyrdelse betinget af, at der ikke er behov for af hensyn til barnet at henvise sagen til Familieretshuset til vurdering af, om den aftale eller afgørelse, der søges fuldbyrdet, skal ændres eller ophæves. Behov for at henvise sagen kan f.eks. skyldes nye oplysninger, forandrede forhold m.v., der gør det relevant at overveje, om den gældende aftale eller afgørelse er til barnets bedste. Dette indebærer ikke, at familieretten under fuldbyrdelsessagen skal foretage en materiel prøvelse af den pågældende afgørelse eller aftale, men familieretten skal påse, at der ikke er behov for at henvise sagen til Familieretshuset.

I forhold til bemærkningerne fra domstolene skal ministeriet understrege, at familieretten af egen drift skal påse, at alle de nævnte betingelser i § 456 p for at fuldbyrde forældreansvar er opfyldte, herunder også betingelsen vedrørende henvisning af sagen. Dette er i overensstemmelse med aftalen om ét samlet familieretligt system og svarer til, at fogedretten ved fuldbyrdelse af forældreansvar efter gældende ret af egen drift skal påse, at fuldbyrdelse ikke sker, hvis barnets sjælelige eller legemlige sundhed derved udsættes for alvorlig fare.

Den foreslåede § 456 p i retsplejeloven indebærer, at det ikke længere er tilstrækkeligt for at fuldbyrde forældreansvar, at barnets sjælelige eller legemlige sundhed ikke udsættes for alvorlig fare ved fuldbyrdelsen.

Henvises sagen til behandling i Familieretshuset, behandler Familieretshuset sagen som en kompleks sag, dvs. en § 7-sag efter kapitel 10 i forslaget til Familieretshusloven. Dette indebærer bl.a., at sagen behandles tværfagligt, og at Familieretshuset foretager oplysning af sagen og tilbyder parterne rådgivning og konflikthåndtering. Når sagen er oplyst, og der ikke vurderes at være grundlag for at fortsætte det tværfaglige arbejde med parterne, indbringer Familieretshuset sagen for familieretten til afgørelse.

I relation til bemærkningerne fra Dansk Psykolog Forening og Mandecenteret om børnesagkyndige kan ministeriet oplyse, at det følger af den foreslåede bestemmelse i § 456 r, stk. 5, i retsplejeloven, at når fuldbyrdelse sker ved afhentning af barnet, skal der deltage en børnesagkyndig fra Børneenheden og en repræsentant fra kommunen til at varetage barnets interesser, medmindre der foreligger ganske særlige omstændigheder. Den børnesagkyndige skal foretage en vurdering af, om fuldbyrdelsen sker af hensyn til barnet og varetager barnets bedste. Denne vurdering indgår i familierettens afgørelse i sagen. Der er således ikke tale om, at den børnesagkyndige er tillagt kompetence til at afgøre fuldbyrdelsessager.

Med hensyn til reglerne om opkrævning og inddrivelse af tvangsbøder kan ministeriet oplyse, at Justitsministeriet vil arbejde videre med Domstolsstyrelsens forslag herom. En revision af reglerne om opkrævning og inddrivelse af tvangsbøder kræver involvering af flere parter og vil også have betydning ud over det familieretlige område.

Ministeriet kan som anført i de almindelige bemærkninger til følgelovforslaget oplyse, at umiddelbar magtanvendelse i fuldbyrdelsessager i dag normalt sker ved en udkørende fogedforretning til barnets bopæl eller opholdssted. Der skal som udgangspunkt medvirke en børnesagkyndig, ligesom der som udgangspunkt skal tilkaldes en repræsentant fra kommunen for at varetage barnets interesser. Med lovforslaget foreslås det, at umiddelbar magtanvendelse som en sidste udvej bør tilstræbes tilrettelagt på en sådan måde, at barnet ikke oplever den umiddelbare magtanvendelse, men at denne i stedet rettes direkte mod den tilbageholdende forælder, der kan tilbageholdes således, at den an-

den forælder kan afhente barnet i f.eks. barnets børnehave eller skole uden den tilbageholdende forælders tilstedeværelse. Den børnesagkyndig og/eller repræsentanten fra kommunen kan ledsage den forælder, som afhenter barnet, hvis der er behov for det.

Fogedretten kan i dag få bistand fra politiet under en udkørende fogedforretning. Der er ikke tilsigtet nogen ændringer heri. Der henvises til § 498, stk. 2, i retsplejeloven, hvorefter fogedretten kan anvende den for fuldbyrdelsen nødvendige magt. Politiet yder efter anmodning fogedretten bistand hertil. Der henvises endvidere til § 2, nr. 6, i lov om politiets virksomhed, hvoraf det fremgår, at politiet har til opgave at yde andre myndigheder bistand efter gældende ret. Når politiets bistand til andre myndigheder forudsætter anvendelse af magt, er det politiet, der skønner, om betingelserne for at anvende magt er til stede, herunder om magtanvendelse i den konkrete situation vil være i overensstemmelse med de almindelige krav om nødvendighed, proportionalitet og anvendelse af det mindst indgribende middel. Politiet kan således efter en konkret vurdering afstå fra at imødekomme en anmodning om bistand, hvis bistanden vil forudsætte magtanvendelse, der efter politiets skøn ikke er grundlag for.

I forhold til den praktiske udførelse af tilbageholdelsen er familieretten således overladt et vidt skøn med hensyn til, hvornår, hvor og hvordan tilbageholdelsen bedst gennemføres, herunder om politiet skal medvirke ved tilbageholdelsen.

Ministeriet har ændret lovforslaget i overensstemmelse med domstolenes forslag, således at den foreslåede bestemmelse i § 449 c i retsplejeloven om lukkede døre i alle retssager, der behandles af familieretten, også gælder, når familieretten behandler sager om fuldbyrdelse af forældreansvar.

Med hensyn til domstolenes bemærkning om barnets mulighed for at have sin kontaktperson som bisidder under en fuldbyrdelsessag bemærkes, at efter de foreslåede bestemmelser i § 456 r, stk. 2 og 5, i retsplejeloven skal det, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, være en børnesagkyndig fra Børneenheden, der afholder samtale med barnet, og som deltager i fuldbyrdelsen, hvis det helt undtagelsesvist er nødvendigt at fuldbyrde ved afhentning af barnet. Såfremt barnet tidligere under behandlingen af en familieretlig sag har haft en kontaktperson, vil denne kunne fungere som børnesagkyndig i fuldbyrdelsessagen. Ministeriet har præciseret dette i bemærkningerne til de to bestemmelser.

På baggrund landsretternes og Procesbevillingsnævnets bemærkninger har ministeriet i lovforslaget præciseret, at afgørelser om fuldbyrdelse af forældreansvar i overensstemmelse med gældende ret kan kæres efter de almindelige regler for kære af afgørelser om fuldbyrdelse i kapitel 53 i retsplejeloven.

Til Foreningen Mors bemærkning om, at tvangsbøder rammer kvinder hårdere end mænd grundet lavere indkomst, skal ministeriet bemærke, at det med den foreslåede bestemmelse i § 456 r, stk. 4, i retsplejeloven foreslås, at størrelsen af en tvangsbøde fastlægges i forhold til indkomsten hos den forælder der har barnet, og at bøden som minimum fastsættes til 1.500 kr. Med hensyn til Foreningen Mors forslag om, at den tilbageholdte forælder bør have rettigheder som en anholdt, bemærker ministeriet, at anholdelse er et straffeprocessuelt indgreb. En afgørelse om tilbageholdelse af en forælder som led i fuldbyrdelse træffes af domstolene, og der er derfor tale om forhold uden for strafferetsplejen. Den tilbageholdte forælders retsgarantier ligger i adgangen til appel af familierettens afgørelser.

Mandecenterets øvrige bemærkninger giver ikke ministeriet anledning til at ændre de foreslåede fuldbyrdelsesregler.

4.9. Bemærkninger til andre dele af retsplejen

Danske Advokater og **Danske Familieadvokater** foreslår, at der indføres værnetingsregler i ægtefælleskifteloven svarende til den foreslåede § 452 i retsplejeloven, så der skabes ensartethed mellem værnetingsreglerne, og så det sikres, at der, hvis der meddeles skilsmisse i Danmark, også kan foretages et skifte af boet her i landet.

Domstolene peger på, at reglerne om rettergangsmåden ved behandling af civile sager er samlet i retsplejelovens tredje bog, andet afsnit. Reglerne er opdelt efter emner i forskellige kapitler. Kapitel 42 omhandler de tvistige familiesager, og kapitel 42 a angår sager om faderskab og medmoderskab. Lovforslaget bryder med denne systematik, da det foreslås, at reglerne i kapitel 42 fremover skal finde anvendelse også ved behandlingen af sager om faderskab og medmoderskab og i øvrigt også ved behandlingen af en række andre meget forskelligartede sager, der ikke har andet til fælles, end at de alle er indledt i Familieretshuset. Samtidigt foreslås en uhensigtsmæssig omstrukturering af kapitel 42.

Domstolene anfører, at familieretten efter lovforslagene vil skulle træffe afgørelser om samvær, herunder om hvorvidt et samvær skal være overvåget eller støttet. Efter en sådan afgørelse er der brug for, at der bliver etableret en løsning og truffet nogle aftaler, således at nogen kan udføre opgaven med at etablere overvågning eller støtte til samværet. Den praktiske opgave med at effektuere en afgørelse om overvåget eller støttet samvær er en typisk forvaltningsopgave. Domstolene ser derfor gerne, at Familieretshuset har til opgave at bistå familieretten med etablering og gennemførelse af samværet, når retten har truffet en afgørelse om, at et samvær skal være overvåget eller støttet.

Domstolene anfører videre, at de gældende bestemmelser i § 39, stk. 2, i forældreansvarsloven og § 455 a i retsplejeloven, som begge foreslås ophævet, giver en meget hurtig og smidig adgang til at prøve sager om forældremyndighed og barnets bopæl, der er afvist af Familieretshuset uden realitetsbehandling som følge af, at der ikke er væsentligt forandrede forhold. Den foreslåede ophævelse af disse bestemmelser indebærer efter domstolenes opfattelse, at familierettens prøvelse af sådanne afvisninger skal behandles efter den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 449 f, hvorfor modparten skal høres i alle sager. Mulighederne for at skabe ro omkring barnet i sager med gentagen og unødvendig procesførelse bliver således væsentlig forringet. Domstolene foreslår derfor, at de to bestemmelser ikke ophæves.

LOKK anfører, at en børnesagkyndige, der har udarbejdet en børnesagkyndig erklæring, bør kunne indkaldes som vidne i retten for at uddybe erklæring.

Procesbevillingsnævnet og **domstolene** anfører, at etableringen af det familieretlige system, navnlig de foreslåede appelbegrænsninger, vil betyde, at nævnet skal behandle et betydeligt større antal ansøgninger om appeltilladelse, og at der derfor er behov for at ændre nævnets sammensætning m.v. Endvidere foreslår nævnet foreslår, at Familieretshuset ikke skal kunne meddele fri proces, men i stedet skal kunne beskikke en advokat for parterne.

Statsforvaltningen anfører, at med flytningen af afgørelseskompetencen i bidragsager fra Statsforvaltningen og Ankestyrelsen til 24 byretter vil der ske en opløsning af den nuværende administrative praksis. Der savnes i den forbindelse stillingtagen til, hvordan et minimum af konsistens på området sikres. Det forekommer ikke realistisk, at landsretspraksis i større udstrækning vil kunne sikre dette, da indbringelse for landsretten som udgangspunkt er afskåret, når familieretten træffer afgørelse i en sag, hvor Familieretshusets afgørelse er indbragt til prøvelse. Statsforvaltningen spørger i den forbindelse om, hvilken betydning den hidtidige praksis fra Ankestyrelsen vil have for behandlingen af sagerne i Familieretshuset og familieretten. **Mødrehjælpen** peger tilsvarende på, at det bør være et opmærksomhedspunkt at skabe ensartethed i afgørelser, der træffes af Familieretshuset og familieretten.

I forhold til bidragssager ser **Udbetaling Danmark** en risiko for, at der kan forekomme divergerende praksis, både hvad angår det juridiske indhold, men også selve udformningen af dommen, da det ikke forventes, at der bliver stillet formkrav til en sådan.

Udbetaling Danmark anfører videre, at bidrag i dag fastsættes af Statsforvaltningen i form af en standardiseret afgørelse, hvor der klart og tydeligt er taget stilling til oplysninger, som er af afgørende betydning for Udbetaling Danmarks sagsbehandling. Såfremt man ikke følger en sådan standardiseret proces, vil det kunne medføre længere sagsbehandlingstider i Udbetaling Danmark. I dag kan både Statsforvaltningens og Udbetaling Danmarks afgørelser påklages til Ankestyrelsen. Dette er med til at sikre en praksis på tværs af de to myndigheder, der så vidt muligt stemmer overens. Ved indførelsen af et Familieretshus samt muligheden for, at bidragssager skal afgøres ved familieretten, opstår der risiko for, at praksis i henholdsvis Familieretshuset og Udbetaling Danmark vil bevæge sig i hver sin retning. Dette kan medføre langt mere kompleks sagsbehandling og længere sagsbehandlingstid.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan til forslaget fra Danske Advokater og Danske Familieadvokater om ændring af ægtefælleskifteloven oplyse, at §§ 4 og 5 i ægtefælleskifteloven indeholder regler om skifterettens internationale kompetence. Reglerne, der trådte i kraft i 2012, var en udvidelse af de hidtil gældende regler om skifterettens internationale kompetence i sager om deling af fællesbo m.v. omfattet af ægtefælleskifteloven. De foreslåede regler om international kompetence i skilsmisssager m.v. i § 451 i retsplejeloven kan efter ministeriets opfattelse ikke umiddelbart overføres til ægtefælleskifteloven.

Til domstolenes bemærkninger vedrørende strukturelle ændringer i retsplejeloven, skal ministeriet bemærke, at kapitel 42 i retsplejeloven af lovtekniske grunde foreslås ændret således, at det indeholder de generelle regler for familierettens behandling af de sager, som Familieretshuset indbringer til afgørelse eller prøvelse, samtidig med at kapitlet ligesom i dag indeholder særregler om behandlingen af sager efter forældreansvarsloven og ægteskabsloven. De særlige regler om behandlingen af sager om faderskab og medmoderskab i kapitel 42 a videreføres uændrede, bortset fra enkelte lovtekniske konsekvensændringer. Disse regler suppleres af de generelle regler for familierettens sagsbehandling i kapitel 42 i retsplejeloven. Endelig er kapitel 42 i retsplejeloven blevet omstruktureret sådan, at kapitlet passer til det nye familieretlige system, og for at lette overblikket over bestemmelserne i kapitlet er der indsat underoverskrifter. Der er derfor ikke grundlag for at ændre denne del af lovforslaget.

Til domstolenes bemærkning vedrørende overvåget og støttet samvær kan ministeriet oplyse, at det følger af lovforslaget, at familieretten, ligesom Statsforvaltningen i dag, for at sikre helhedsorienterede løsninger for familien ved afgørelse om overvåget eller støttet samvær fastsætter de bestemmelser om gennemførelse af samværet, der er nødvendige for, at samværet kan gennemføres straks. Det er præciseret i lovforslaget, at Familieretshuset ved indbringelsen af en samværs sag for familieretten til afgørelse skal medsende oplysninger om, hvordan det konkrete samvær, hvis nødvendigt, i praksis vil kunne gennemføres under overvågning eller med støtte. Herefter vil familieretten i samværsafgørelsen kunne fastsætte de bestemmelser, der er nødvendige for, at samværet kan foregå under overvågning eller som støttet samvær.

Ministeriet kan oplyse, at efter § 39, stk. 1, i forældreansvarsloven kan Statsforvaltningen afvise at behandle en anmodning om ændring af forældremyndighed, barnets bopæl, samvær eller anden kontakt, hvis forholdene ikke har ændret sig væsentligt. Statsforvaltningen skal påse denne afvisningsgrund af egen drift. Afvisning kan således ske uden høring af modparten, men Statsfor-

valtningen er ikke afskåret fra at inddrage modparten i sagen. Efter bestemmelsens stk. 2, som foreslås ophævet, kan Statsforvaltningens afgørelse om afvisning indbringes for retten. Sagen afgøres på skriftligt grundlag, medmindre retten finder, at der er grund til mundtlig behandling, jf. § 455 a i retsplejeloven, som ligeledes foreslås ophævet. Der er ikke herved tilsigtet nogen ændring i forhold til gældende ret. Afgørelser efter § 39 i forældreansvarsloven, der indbringes for familieretten til prøvelse, må forventes at blive behandlet på skriftligt grundlag i den forenkledte familiesagsproces. Det er op til retten at tage stilling til, om der er behov for at oplyse sagen yderligere, herunder om andre parter skal inddrages i behandlingen af sagen.

Til bemærkningerne fra LOKK kan ministeriet oplyse, at parterne har mulighed for at anmode om en supplerende erklæring fra eksempelvis en sagkyndige med henblik på besvarelse af konkrete spørgsmål. Parterne har også mulighed for at anmode en sagkyndige om at afgive forklaring som vidne for at få nogle spørgsmål afklaret.

Henset til aftalen om ét samlet familieretligt system foreslås der i overensstemmelse med Procesbevillingsnævnets høringssvar nogle ændringer i retsplejelovens regler om Procesbevillingsnævnet. Det foreslås at oprette en ny særskilt afdeling i Procesbevillingsnævnet, som skal behandle ansøgninger om appeltilladelse til landsretten vedrørende familierettens afgørelser. Endvidere foreslås der ændringer i den gældende regel om, at Procesbevillingsnævnet efter bestemmelse i forretningsordenen kan afgøre nærmere angivne sager med tre nævnsmedlemmer. Alle fem nævnsmedlemmer skal således ikke deltage ved afgørelsen af disse sager.

Som foreslået af Procesbevillingsnævnet har ministeriet ændret forslaget til Familieretshusloven således, at Familieretshuset ikke kan meddele parterne fri proces, men i stedet vederlagsfrit kan beskikke en advokat for en part.

Til Statsforvaltningens, Mødrehjælpens og Udbetaling Danmarks bemærkninger vedrørende familierettens behandling af sager om børne- og ægtefællebidrag skal ministeriet understrege, at der aftalen om ét samlet familieretligt system ikke er tilsigtet indholdsmæssige ændringer af reglerne om børne- og ægtefællebidrag. I familierettens afgørelser om børne- og ægtefællebidrag skal der således tages stilling til samme forhold, som Statsforvaltningen og Ankestyrelsen tager stilling til i dag. Det bemærkes videre, at ministeriet i dag udsteder vejledninger om behandlingen af sager om børne- og ægtefællebidrag, bl.a. baseret på Ankestyrelsens praksis for behandlingen af klagesager. Dette vil fortsætte efter etableringen af det nye familieretlige system.

5. Høringssvar særligt vedrørende forslag til lov om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (følgelovforslaget)

5.1. Delt bopæl

Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD) bemærker, at det lægges til grund, at delt bopæl ikke har betydning for, hvilken kommune der er handlekommune efter lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Foreningen Far finder, at der bør kunne træffes afgørelse om, at et barn har delt bopæl.

Foreningen Mor finder helt generelt ikke, at der bør indføres delt bopæl i lovgivningen, da det medfører uklarhed om barnets retsstilling samt rettigheder og pligter, herunder bl.a. betaling af institutionsplads og ret til ydelser, kan påvirke enlige forældres økonomi negativt og medfører, at barnet ikke har et fast hjem og en fast adresse, hvilket krænker barnets ret til privatliv.

Procesbevillingsnævnet bemærker, at det bør overvejes, om delt bopæl skal have betydning for børnetillæg efter § 325, stk. 5, i retsplejeloven om de økonomiske betingelser for fri proces.

5.1.1. Delt bopæl ved samlivsophævelsen

Børnerådet finder det uhensigtsmæssigt, at der ved delt bopæl efter samlivsophævelsen skelnes mellem gifte og ugifte forældre.

Danske Advokater og **Danske Familieadvokater** tvivler på, om forslaget om delt bopæl efter samlivsophævelsen kan leve op til formålet om ligeværdigt forældreskab. At der ikke kan indledes en sag om barnets bopæl i perioden, giver anledning til bekymring over, at der vil ske en forlængelse af tiden, inden der foreligger en endelig afgørelse om barnets bopæl.

Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen er positiv over for, at der ikke skal være delt bopæl, hvis afgørende hensyn til barnets bedste taler imod dette.

Foreningen Mor finder, at der er flere ulemper end fordele ved, at barnet har delt bopæl efter samlivsophævelsen. Foreningen foreslår i stedet, at der kan rejses en sag om bopæl, men ikke træffes afgørelse herom i en vis periode.

Landsforeningen Børn og Samvær finder forslaget om delt bopæl uklart og diffust, og at det ikke tager hensyn til, at det skal være muligt for en forælder, som har været udsat for vold, at flytte fra hjemmet med barnet uden at skulle risikere at skulle tilbagelevere barnet. Foreningen bemærker endvidere, at den gældende retstilstand sådan set er udmærket, fordi den i kraft af det kontaktbevarende samvær sikrer kontakt mellem barnet og begge forældre.

Mandecentret er som udgangspunkt positiv over for forslaget om delt bopæl efter samlivsophævelsen, men spørger til forholdet til fastsættelse af samvær.

Mødrehjælpen finder, at forslaget om delt bopæl i tre måneder efter samlivsophævelsen er et fremskridt.

Trolde – for psykisk voldsramte og **Lokalgrupper for volds- og stalkingeramte** finder, at udgangspunktet om, at barnet har delt bopæl i tre måneder efter en samlivsophævelse er problematisk, og at det ikke er tilstrækkelig beskyttelse, at dette fraviges, hvis der foreligger vægtige grunde. Det foreslås i stedet, at barnet forbliver med sin primære omsorgsperson, hvis barnet er i trivsel.

5.1.2. Aftalt delt bopæl

Danske Advokater og **Danske Familieadvokater** finder det betænkeligt, at bopælen automatisk tillægges den forælder, der har overholdt kravene i aftalen til geografisk placering af bopælen.

Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD) ønsker en tydeliggørelse af, hvad retsvirkningen er, hvis en forælder handler i strid med en aftale om delt bopæl.

Foreningen Mor finder ikke, at det bør være en konsekvens af manglende overholdelse af kravene i en aftale om geografisk placering af bopælen, at barnet får bopæl hos den anden forælder.

Landsforeningen Børn og Samvær bemærker, at muligheden for at aftale delt bopæl er farlig, fordi det med sikkerhed i fremtiden vil blive markedsført som de gode samarbejdende forældres løsning, der vil se ned på de forældre, der på grund af deres erfaringer fra det brudte parforhold vil være skeptiske over for modellen, fordi forældre vil føle sig pressede til at indgå en aftale om

bopæl, og fordi karakterafvigende forældre vil få mere ud af aftalen. Foreningen ser endvidere forslaget som et led i en tendens, hvor skilsmisseforældre stavnbindes. Foreningen finder endvidere, at forslaget om placering af barnets bopæl hos den forælder, der ophæver en aftale om delt bopæl, fordi den anden forælder ikke har overholdt en aftale om geografisk placering af bopæl, er helt galt.

Mandecentret er positiv over for forslaget om aftalt delt bopæl, men finder det betænkeligt, at den forælder, der ønsker at flytte, blot kan opsige aftalen om delt bopæl lige inden flytningen og derved omgå bestemmelsen om, at en forælder, der overholder aftalen, får bopælen. Mandecentret finder det endvidere bekymrende, at en forælder kan anmode om at få fjernet registreringen af den delte bopæl i CPR, uanset at barnet vil have delt bopæl efter aftalens ophør, indtil der er indgået en ny aftale eller truffet en afgørelse om barnets bopæl eller om samvær.

Mai Heide Ottosen (seniorforsker hos VIVE) udtrykker opbakning til forslaget om, at forældre kan aftale, at barnet har delt bopæl. Hun påpeger dog, at det også vil kunne anvendes af forældre, som ikke har et godt samarbejde, som led i f.eks. studehandler eller for at undgå konfliktoptræning.

Mødrehjælpen finder ikke, at forslaget om delt bopæl tager udgangspunkt i barnets bedste, idet nogle forældre vil aftale delt bopæl under falske forudsætninger, eller konflikterne vil udvikle sig undervejs. Organisationen hæfter sig dog ved, at aftalen kan opsiges ensidigt.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Det fremgår af aftalen om ét samlet familieretligt system, at forældres oplevelse af at være ligeværdige forældre skal understøttes af de familieretlige regler. Det skal derfor være muligt for enige forældre at aftale, at barnet har bopæl hos dem begge – ”delt bopæl”. I den forbindelse kan forældrene selv definere, hvilken geografisk nærhed der er en forudsætning for, at de kan dele barnets bopæl på den måde, de ønsker. Samtidig kan muligheden for at have delt bopæl bruges som et redskab til at sikre barnet en vis ro i forbindelse med bruddet. Børnene skal ikke både opleve usikkerheden om fremtiden og samtidig blive flyttet ud af deres vante rammer, hvis forældrene ikke er enige om det. I så fald har forældrene i udgangspunkt delt bopæl i forbindelse med bruddet, sådan at beslutningen om barnets endelige bopæl udskydes i en periode på tre måneder fra samlivsophævelsen.

Til bemærkningerne fra Foreningen Mor vedrørende rettigheder og pligter og fra Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark vedrørende retsvirkningen af, at en forælder handler i strid med aftalen, skal ministeriet understrege, at det fremgår af temapapir 18 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at en aftale om delt bopæl er en familieretlig beslutning, der kun har betydning mellem forældre, og således ikke tillægges betydning ved administrationen af anden lovgivning. Forslaget ses dermed ikke at skabe uklarhed om barnets retsstilling eller om rettigheder og pligter. Det bemærkes endvidere, at en aftale om delt bopæl ikke har betydning for barnets folkeregisteradresse. Ministeriet kan i forlængelse heraf til Procesbevillingsnævnets bemærkning oplyse, at delt bopæl således heller ikke har betydning for børnetillæg efter § 325, stk. 5, i retsplejeloven. Tilsvarende gør sig gældende, for så vidt angår bemærkningen fra Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark vedrørende fastlæggelse af handlekommune efter lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Ministeriet skal til Børnerådets bemærkning oplyse, at der med forslaget ikke skelnes mellem børn af gifte og ugifte forældre med hensyn til delt bopæl efter samlivsophævelsen. Den delte bopæl i tre måneder efter samlivsophævelsen gælder for alle forældre, der har fælles forældremyndighed.

Ministeriet kan til Mandecentrets spørgsmål vedrørende samvær ved delt bopæl efter samlivsophævelsen oplyse, at det fremgår af den foreslåede § 17, stk. 3, 2. pkt., i forældreansvarsloven, at der i tre måneders perioden, hvor der er delt bopæl efter samlivsophævelsen, kan indledes en sag om samvær efter § 19 i forældreansvarsloven. Af bemærkningerne til bestemmelsen fremgår, at dette er begrundet i, at den foreslåede ordning med delt bopæl ikke må betyde, at f.eks. en fraflyttende forælder mister kontakten med barnet.

Ministeriet skal til bemærkningerne fra Foreningen Mor samt fra Danske Advokater og Danske Familieadvokater vedrørende aftalt delt bopæl henvise til, at den forælder, der ikke har overholdt en aftale om geografisk placering af bopælen, og som barnet dermed ikke har bopæl hos efter en ophævelse af aftalen, har mulighed for at starte en sag efter forældreansvarsloven om barnets bopæl. Afgørelsen om barnets bopæl vil blive truffet ud fra barnets bedste.

Ministeriet skal til Mandecentrets bekymring vedrørende aftalt delt bopæl bemærke, at det altid er muligt at starte en sag om barnets bopæl efter forældreansvarsloven. Ministeriet skal endvidere til Mandecentrets bemærkning vedrørende registrering i CPR bemærke, at idet delt bopæl efter opsigelsen af en aftale om delt bopæl kan ophøre, når forældrene indgår en ny aftale om barnets bopæl, og da der ikke er en forpligtelse til at anmelde denne aftale til Familieretshuset, er det af systemtekniske grunde nødvendigt, at markeringen i CPR af, at barnet har delt bopæl, kan fjernes efter anmodning fra en forælder.

Ministeriet skal til bemærkningen fra Mødrehjælpen oplyse, at en aftale om delt bopæl kan opsiges ensidigt fra den ene forælder, og at der ikke stilles krav til, hvornår aftalen kan opsiges.

Til bemærkningen fra Trolde – for psykisk voldsramme og Lokalgrupper for volds- og stalkingramte skal ministeriet bemærke, at det med den foreslåede bestemmelse i § 17, stk. 4, i forældreansvarsloven foreslås, at et barn ikke har delt bopæl efter forældrenes samlivsophævelse, hvis afgørende hensyn til barnets bedste taler imod dette. Af bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse fremgår, at bestemmelsen bl.a. vil finde anvendelse, hvis den ene forælder har udsat den anden forælder eller barnet for vold, hvis der er frygt for, at barnet udsættes for vold, seksuelle krænkelser eller andre grænseoverskridende handlinger, eller hvis barnets psykiske eller fysiske velfærd er truet.

5.2. Refleksionsperioden

Børns Vilkår finder ikke, at lovforslagene indeholder tilstrækkelige konfliktforebyggende tilbud til familierne til, at refleksionsperioden bliver en hjælp for familierne. Børns Vilkår er bekymrede for, at refleksionsperioden forlænger kriseperioden.

Center for Familieudvikling og Dansk Socialrådgiverforening er positiv over for forslaget om en refleksionsperiode.

Dansk Socialrådgiverforening mener, at refleksionsperioden også bør gælde for ugifte forældre. Foreningen finder også, at der bør kunne gives forældre, der ikke er omfattet af refleksionsperioden, et påbud om at modtage hjælp til konfliktnedtrapping og samarbejde om barnet.

Danske Advokater og Danske Familieadvokater finder det betænkeligt, at en anmodning om skilsmisse, der er omfattet af den foreslåede refleksionsperiode, bortfalder, hvis anmodningen ikke er bekræftet inden for én måned efter refleksionsperiodens udløb. Dette giver mulighed for økonomisk spekulation, da man således kan udskyde ophørsdagen for formuefællesskabet. Det foreslås, at den oprindelige ophørsdag kan fastholdes, hvis der indgives en ny ansøgning om skilsmisse inden for f.eks. fire uger. Med henblik på at oprethol-

de ophørsdagen foreslår **Statsforvaltningen**, at en skilsmisseanmodning ikke bortfalder ved overskridelse af fristen, men at den kan ændres til en anmodning om separation. **Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen** peger på samme problemstilling.

Danske Advokater og **Danske Familieadvokater** ønsker det belyst, hvilke konsekvenser den foreslåede refleksionsperiode har for en ægtefælles mulighed for at anlægge en tilsvarende skilsmisssag i et andet land.

Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen opfordrer til, at det digitale forløb, som forældre, der omfattes af forslaget om refleksionsperioden, skal gennemgå, også stilles til rådighed for andre forældre, der søger om separation eller skilsmisse.

Foreningen Mor og **Litehouse Consult** er kritiske over for forslaget om en refleksionsperiode.

Mødrehjælpen finder, at refleksionsperioden risikerer at forlænge konflikten for mange par og dermed fastholde barnet i en svær position. Refleksionsperioden skal derfor bruges til at yde rådgivning om barnets reaktioner og behov. Der ses et behov for at udvide tilbuddene til par i skilsmisse.

Statsforvaltningen bemærker, at det kan overvejes også at stille det digitale forløb og rådgivning til rådighed for par, der søger om separation. Statsforvaltningen udtrykker endvidere bekymring for, at par omfattet af forslaget om en refleksionsperiode vil kunne bekræfte, at de ønsker at blive skilt, inden de har gennemført det digitale forløb.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet skal til Børns Vilkår og Mødrehjælpens bekymring bemærke, at det fremgår af temapapir 16 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at ægtefællerne i refleksionsperioden har adgang til Familieretshusets tilbud om rådgivning og konfliktmægling, der kan give viden, perspektiver og redskaber, der skaber øget forståelse for deres egen og børnenes situation, og hvor der gennem mæglingen kan skabes løsninger på konflikter, som de begge kan acceptere. Det fremgår videre, at der dertil kommer et obligatorisk digitalt forløb, hvor forældrene på egen hånd kan tilegne sig tilsvarende viden og redskaber. Endvidere får ægtefællerne tilbud om en målrettet rådgivnings- og afklaringsamtale om betydningen af bruddet.

Til Danske Advokater og Danske Familieadvokaters bemærkning om bortfald af anmodning om skilsmisse bemærkes det, at det fremgår af temapapir 16 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at ægtefællerne orienteres om, at de, hvis de ønsker at fastholde ansøgningen om skilsmisse, begge skal bekræfte dette digitalt efter udløbet af refleksionsperioden, og at anmodningen bortfalder, hvis ægtefællerne ikke reagerer inden for en nærmere fastsat periode efter refleksionsperiodens udløb.

Danske Advokater og Danske Familieadvokater har påpeget en u hensigtsmæssig konsekvens af de foreslåede regler vedrørende refleksionsperioden. Ministeriet foreslår, at dette problem løses ved, at lovforslaget ændres som foreslået af Danske Advokater og Danske Familieadvokater. Med ændringen indføres der mulighed for at opretholde den oprindelige ophørsdag for formuefællesskabet, hvis en ægtefælle indgiver en anmodning om separation eller skilsmisse inden fire uger efter meddelelsen om, at den tidligere anmodning om direkte skilsmisse er bortfaldet, fordi en ægtefælle ikke har bekræftet skilsmisseanmodningen inden for fristen. Forslaget har ingen betydning for den foreslåede refleksionsperiode.

I relation til bemærkningerne fra Danske Advokater og Danske Familieadvokater om de internationalprivatretnlige aspekter af refleksionsperioden kan ministe-

riety oplyse, at bortset fra den nordiske ægteskabskonvention deltager Danmark ikke i et internationalt samarbejde om skilsmisse. Det afhænger således af udenlandsk ret, hvilken betydning behandlingen i Danmark af en sag om skilsmisse omfattet af refleksionsreglerne har for mulighederne for at anlægge en skilsmissesag i et andet land. De foreslåede regler om en refleksionsperiode ses ikke at medføre ændringer heri.

Ministeriet kan til opfordringen fra Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen oplyse, at det digitale forløb, som er obligatorisk at gennemgå for forældre, der omfattes af refleksionsperioden, vil være tilgængeligt for forældre, som har behov for det.

Ministeriet skal til Statsforvaltningens bemærkning vedrørende rådgivning til par, der ansøger om separation, bemærke, at det fremgår af temapapir 16 til aftalen om ét samlet familieretligt system, at tilbuddet om en målrettet samtale ud over par omfattet af forslaget om en refleksionsperiode også gives til ugifte forældre med fælles børn, der bryder med hinanden. Dette er bl.a. begrundet i, at rådgivningen er en integreret del af refleksionsperioden for par, der ansøger om direkte skilsmisse, hvorimod par, der ansøger om separation, vil have mulighed for at gøre sig overvejelser om deres fremtidige samarbejde om deres fælles børns trivsel i separationsperioden. Ministeriet skal i øvrigt bemærke, at par, der ansøger om separation, vil have mulighed for at modtage støtte ved brug af digitale værktøjer efter § 21, stk. 2, i forslaget til Familieretshusloven, ligesom de vil have mulighed for at modtage rådgivning og konflikthåndtering efter § 21 i forslaget til Familieretshusloven, hvis de har en sag under behandling i Familieretshuset.

Ministeriet kan endvidere til Statsforvaltningens bemærkning bekræfte, at det for par omfattet af den foreslåede refleksionsperiode ikke vil være muligt at bekræfte ansøgningen om skilsmisse, inden det digitale forløb er gennemført.

6. Lovtekniske bemærkninger m.v.

Ankestyrelsen bemærker, at det ikke fremgår med tilstrækkelig tydelighed, hvilken myndighed der skal færdigbehandle klager over en afgørelse efter navneloven truffet af en personregisterfører, som Ankestyrelsen har under behandling ved lovens ikrafttræden. Ankestyrelsen bemærker endvidere, at det er en naturlig følge af etableringen af ét samlet familieretligt system, at Familieretshuset overtager Ankestyrelsens ulovbestemte vejledningsforpligtelse på det familieretlige område.

Biskopperne beklager, at stiftamtmanden med lovforslaget fremover ikke vil være medlem af bestyrelser for klostre og fonde m.v.

Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen opfordrer til, at der i højere grad bliver givet mulighed for at anvende teknologiske løsninger, såsom videokonferencer, ved vilkårsforhandling efter ægteskabsloven.

Foreningen Mor ønsker, at det tilføjes til § 53, stk. 2, i ægteskabsloven, at størrelsen af ægtefællebidrag kan ændres, såfremt omstændighederne taler derfor.

Mandecentret ønsker, at der fastsættes en frist for afholdelse af det første kontaktbevarende samvær. Mandecentret finder endvidere, at Familieretshuset ikke bør kunne tillægge en anmodning om indbringelse af en afgørelse om kontaktbevarende samvær opsættende virkning.

Høringssvarene fra **KL**, **Procesbevillingsnævnet** og **Statsforvaltningen** indeholder en række lovtekniske bemærkninger, herunder forslag til omformulering af enkelte bestemmelser samt specifikke spørgsmål og anmodninger om præcisering af forståelsen af enkelte bestemmelser. Disse bemærkninger ved-

rører bl.a. § 49 a i lov om social service, anvendelsen af begreberne to-instansprincippet og partstvist, den foreslåede bestemmelse i § 17, stk. 1, nr. 1, i forslaget til Familieretshusloven, processuel skadevirkning, refleksionsperioden, genoptagelse af sager om aktindsigt, kommunernes initiativret, de digitale værktøjer, som Familieretshuset tilbyder, og Familieretshusets adgang til at genoptage afgørelser, indbringelse af sager, som Familieretshuset ikke har behandlet, for familieretten og afholdelse af samtaler med børn i sager efter adoptionsloven.

Børne- og Socialministeriets bemærkninger

Ministeriet kan til Ankestyrelsens bemærkning oplyse, at det fremgår af § 42, stk. 5, i følgeslovsforslaget, at de af Ankestyrelsen omtalte sager efter navneloven færdigbehandles af Familieretshuset. Ministeriet kan endvidere bekræfte, at Familieretshuset overtager den ulovbestemte vejledningsforpligtelse på det familieretlige område.

Ministeriet skal til bemærkningen fra Foreningen Mor oplyse, at det fremgår af den gældende bestemmelse i § 53, stk. 2, i ægteskabsloven, at størrelsen af ægtefællebidrag kan ændres, såfremt omstændighederne taler derfor. Der foreslås ikke med lovforslagene ændring heraf.

Til Foreningen af DJØF'ere i Statsforvaltningen kan ministeriet oplyse, at der ikke er noget til hinder for, at vilkårsforhandlinger m.v. gennemføres som videokonference, forudsat at det sker under overholdelse af databeskyttelseslovgivningen.

Til Mandecentrets bemærkning om midlertidigt kontaktbevarende samvær kan ministeriet oplyse, at efter § 10 i bekendtgørelse om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v. skal Statsforvaltningen, når en forælder anmoder om fastsættelse af samvær, hurtigst muligt og inden 3 uger træffe en midlertidig afgørelse om kontaktbevarende samvær, forudsat at den pågældende forælder trods en hidtil jævnlig kontakt aktuelt ikke har kontakt med barnet. Dette gælder dog ikke, hvis der er begrundet tvivl om, at samvær er bedst for barnet, eller den pågældende forælder meddeler Statsforvaltningen, at midlertidigt kontaktbevarende samvær ikke ønskes fastsat.

Ministeriet skal til opfordringen fra Mandecentret vedrørende opsættende virkning bemærke, at udgangspunktet er, at en anmodning om indbringelse for familieretten ikke skal tillægges opsættende virkning. Der kan dog foreligge omstændigheder, som medfører, at en afgørelse af retssikkerhedsmæssige hensyn bør tillægges opsættende virkning f.eks. oplysning om vold eller misbrug. Ministeriet skal endvidere bemærke, at muligheden for at tillægge opsættende virkning følger af forvaltningsretlige principper, og at der således er tale om en videreførelse af gældende ret.